

La Stanza Magica della Luce

L'Habitació Màgica de la Llum
The Magic Room of Light

Creació d'un espai d'experimentació lliure
per a una educació basada en el asombro

Creation of a free experimentation space for an education based in the astonishment

Marta Bosch Moreno
Treball Final de Grau
Dra. Montserrat Calbó
2018/2019

Grau de Mestra en Educació Infantil
Facultat d'Educació i Psicologia
Universitat de Girona

Índex

1. Introducció	4
2. Marc Teòric	7
3. Mètode	14
3.1. Objectius	14
3.2. Contextualització	14
3.3. Disseny i procediment	15
4. Resultats	19
4.1. La Stanza Magica della Luce	19
4.2. Una sessió a l'Stanza Magica della Luce	24
5. Conclusions	29
6. Fonts consultades i bibliografia	32
7. Annexos	34

Resum

Aquest treball mostra el procés de creació d'un espai d'experimentació amb llum a una escola bressol de Bologna. La particularitat que presenta és que ha estat possible materialitzar-lo amb un pressupost molt assequible de tal forma que seria assumible econòmicament per qualsevol escola pública. S'ha aconseguit l'objectiu de fomentar el desig d'experimentació en els infants mitjançant una tria acurada dels materials. Aquesta tria i la seva distribució han estat fruit d'una profunda reflexió. La disposició d'aquest espai ha buscat intencionadament una estètica que provoqués, en primer lloc, l'interès per descobrir i que comportés en l'infant el despertar en *el asombro*.

Abstract

This work shows the process of creation of an space of experimentation with light in a kindergarten of Bologna. It's particularity is that it has been possible to materialize with a very low budget in such a way that can be affordable economically for any public school. There has been achieved the goal to promote the desire of experimentation in the children by means of a careful choice of the materials. This choice and his distribution have been a fruit of a deep reflection. The disposition of this space has looked for an aesthetics that provokes, first, the interest to discover and that creates in the child the awakening in the astonishment.

Paraules clau

Espai, llum, experimentació, estètica, asombro.

Key words

Space, light, experimentation, esthetic, astonishment.

1. Introducció

El present Treball de Fi de Grau té la intenció de mostrar tot el procés de planificació i materialització d'un espai d'experimentació pensat i realitzat a una escola bressol de la ciutat italiana de Bologna. Es tracta d'un espai d'experimentació lliure mitjançant la llum i el color inspirat en la pedagogia Reggio Emília. Aquest projecte té com a objectiu principal aconseguir fomentar una educació basada en *el asombro*, que va a la recerca d'aconseguir que l'infant construeixi els seus coneixements a partir de l'emoció que li provoca experimentar amb un entorn estèticament atractiu que li desperti la curiositat.

En primer lloc m'agradaria justificar la utilització de la paraula castellana *asombro* enlloc de "sorpresa" que crec que s'acosta molt més a la finalitat del meu projecte. Segons el diccionari etimològic de la llengua hispana de la plataforma online deChile, la paraula *asombro* prové de *sombra*, que juntament amb el prefix *a-*, derivat del llatí *ab-*, que indica separació o allunyament d'alguna cosa i significaria, per tant allunyar a algú de la foscor i exposar-lo a la llum. És per aquest paral·lelisme que implica el mot amb el meu projecte que he decidit mantenir la paraula castellana i durant la redacció d'aquest treball. Per altra banda, segons Alfredo Hoyuelos (2005), el concepte *del asombro* es diferencia d'altres com la sorpresa o la meravella per ser més subtil i lleuger i caracteritzar-se per "un conjunt de sensacions situades en un punt entremig de la plenitud i del vertigen" (Hoyuelos, 2005).

La pedagogia Reggio Emilia, que fonamenta en part la creació d'aquest espai d'experimentació, planteja tres elements clau que afavoriran l'obtenció d'aquest *asombro*: el protagonisme de l'infant, l'acompanyament de l'educadora i la disposició d'un espai atractiu, provocador i estimulador. En aquest tercer factor, entra en joc l'encert de crear un espai de llum. Quelcom tan senzill com una font de llum presenta un escenari propici per tal que els infants centrin la seva atenció, posin els seus sentits alerta i descobreixin per ells mateixos, a la vegada que gaudeixen amb l'impuls de la creació relacionada amb l'art i l'estètica.

A través del joc, l'experimentació, la interacció infant-educadora i la contemplació de la forma combinada amb llum, color i moviment es produeix un fort estímul (àmbits psicomotriu, cognitiu, afectiu i lingüístic verbal-artístic) que genera la necessitat de

comprendre i descobrir el que veuen, el que toquen i expressar com els fa sentir interactuar experimentant amb aquests elements.

Com podreu veure en el proper apartat, hi ha diversos referents en els quals m'he basat a l'hora tirar endavant el projecte per idear aquest espai, el principal és una escola de Bologna (MAST) amb pedagogia, a la qual vaig tenir l'oportunitat d'assistir d'observadora durant dos dies. Aquesta escola és totalment privada i està finançada per l'entitat central de la pedagogia Reggio Emília, Reggio Children, i per una personalitat molt influent de la ciutat de Bologna. Això es podia observar de forma clara en el tipus d'instal·lacions i materials que disposava l'escola. Aquest fet podria fer pensar que era l'únic espai capaç de proporcionar experiències realment innovadores i que seria necessari tenir un elevat pressupost per assolir-les.

Hall de l'escola MAST i atelier del color.

Després d'indagar i reflexionar sobre aquest tema vaig començar a considerar injust que tan sols els infants amb capacitat de pagar 1200€¹ al mes poguessin tenir accés a aquest tipus d'experiències proporcionades per un espai i uns materials extremadament cars. Així doncs, em vaig plantejar intentar manipular reconvertir un espai de l'escola, utilitzant materials reciclats o que requerissin poca inversió econòmica, en un espai de llum que proporcionés experiències semblants a les que havia pogut assistir a l'escola privada de la tipologia del MAST o, si més no, experiències que proporcionessin als infants, com a objectiu principal, aquest *asombro*.

¹ Consultar Annex 3

2. Marc Teòric

Quan el nen era nen, caminava amb els braços penjant (...)

*Quan el nen era nen, no sabia que era nen,
per a ell tot estava animat i les ànimes eren una. (...)*

*Quan el nen era nen, era el temps de preguntes com:
Perquè jo sóc jo i no sóc tu? Perquè sóc aquí i no allà? (...)*

Quan el nen era nen, jugava abstret(...)

*Quan el nen era nen, tirava un tronc com una llança contra un arbre
i aquesta encara segueix allà,*

vibrant.

Peter Handke (1987), dins el guió de la pel·lícula *Der Himmel über Berlin* (1987)
de Wim Wenders.

“Vibrant”... Tal com sentència Handke al final del seu poema *Quan el Nen era Nen* (1987), *el asombro* és aquesta subtil vibració que hi ha a la mirada de cada infant que com a educadors hauríem d'alimentar i mantenir viva el màxim temps possible.

Segons Alfredo Hoyuelos (2005), aquest *asombro* es podria definir com aquella emoció subtil que perdura en els ulls i la ment dels infants i que com adults acostumem a perdre. Aquesta succeeix en els infants quan s'adonen que són autors i protagonistes del seu propi aprenentatge i es troben davant d'una discrepància o de quelcom inèdit i desconegut. És en aquest moment quan *el asombro* s'activa, com una mena d'alerta, per tal de “buscar-hi significats importants” (Hoyuelos, 2005). Plató (369-367 a.c.) afirmava que *el asombro*, és l'estat natural del pensador, fa de motor de l'ésser humà per passar de la passivitat a una activitat guiada sempre per “l'amor per la saviesa”. És a dir, és l'element que marca l'**inici**.

Com a educadores, cal també intentar alimentar i mantenir aquest *asombro* en la nostra mirada doncs, com afirma Hoyuelos (2005), tan sols podrem treballar amb infants si ens col·loquem en el seu punt de vista i iniciem una recerca contínua de l'estètica d'aquelles coses noves, desconegudes i insòlites, de la mateixa manera que

faria un artista. Nuccio Ordine, en el seu assaig “La Utilidad de lo Inútil” (2013), afirma que en la societat només es considera útil, interessant, allò que aporta beneficis. En aquesta línia el mateix filòsof cita a Eugène Ionesco: “Si no es comprèn la utilitat d’allò inútil, la inutilitat d’allò útil, no es comprèn l’art”. Segons Malaguzzi, l’única forma que podem concebre l’educació és quan aquesta va de la mà d’aquesta recerca de l’estètica en l’inútil, l’insòlit i el desconegut. Ordine (2013) conclou amb la urgència de no matar allò inútil, en el nostre cas, des de la infància. Si ho fem, estarem matant la possibilitat que la societat tingui un futur més humà.

Per aconseguir aquesta simbiosi de la qual parla Malaguzzi, és necessària la convivència de tres elements. En primer lloc *el asombro* present en la mirada dels infants del que tant he parlat. En segon lloc, el concepte “**estranyament**” paraula utilitzada per poetes com Rilke prové del rus *ostraneni* i significa segons Hoyuelos “fer estranyes les coses que ens semblen familiars per poder-les examinar d’una manera nova o per poder reflexionar sobre el que estem fent” (Hoyuelos 2005). Aquest segon concepte és el que dóna sentit a la tasca de canvi de punt de vista que ens cal fer com a educadores per tal d’escoltar i desvelar el punt de vista infantil, de la mateixa forma que reclama el protagonista del Petit Príncep d’Antoine de Saint-Exupéry quan dibuixa una boa que s’ha menjat un elefant i els adults del seu entorn tan sols són capaços de reconèixer-hi un barret.

Finalment, a partir de la unió dels dos anteriors conceptes es produeix el concepte de “**seducció estètica**”, una estètica cognitiva i irracional, entesa com a experiència i no com a ornament buit que, segons Humberto Maturana (citada per Hoyuelos, 2005) ens sedueix a l’hora de triar entre diverses incerteses dins un procés d’aprenentatge.

Cal destacar, però, que tot i que *el asombro* és un mecanisme innat de l’infant, necessita, pel seu bon funcionament, un entorn que el respecti (L’Ecuyer, 2012). Aquesta afirmació em dóna peu a investigar sobre l’espai. Com ha de ser un espai, concretament un espai de llum, per tal que fomenti i respecti *el asombro*? Segons Malaguzzi, “un espai que busqui un desenvolupament òptim en llenguatges i percepció no es pot donar deixant de banda les aportacions de les arts (...) ni sense entendre’l, des d’una perspectiva estètica, com a font d’experiència sensorial” (Calbó, 2007).

Segons Isabel Cabanelles i Clara Eslava (2005), l'espai té moltes dimensions més enllà de la física i l'hem d'entendre de forma "inarticulada" com a un entorn vital. De la mateixa manera, també afirmen que hem de tenir en compte que en aquest hi succeiran experiències perceptives i hem de dissenyar-lo com a tal.

Alfredo Hoyuelos (2005) enumera un conjunt de característiques, establertes per Ceppi i Zini, a tenir en compte per construir una proposta espacial com la del meu projecte, entre les quals destaco les següents: ha de ser un espai serè i habitable que tingui en compte totes les individualitats que hi conviuen; que faciliti, mitjançant l'estètica, una relació entre les persones i els objectes; que proporcioni una experiència sensorial i de descobriment rica a partir de contrastos i superposicions sensorials en l'espai; que sigui suficientment flexible, mutable i manipulable perquè permeti als infants configurar-hi nous espais imaginaris i reals; que faci la funció de laboratori d'investigació i aprenentatge; que permeti documentar i deixar empremta del procés de coneixement dels infants fins i tot quan aquests no hi siguin presents; que no busqui tan sols satisfer l'objectiu plantejat per l'adult, sinó que es guiï per allò que el mateix infant va descobrint per si sol; que els materials que en formen part estiguin disposats de tal forma que es puguin relacionar lliurement entre ells; que no tingui una resposta implícita sinó que permeti que cada infant desenvolupi el seu mètode d'investigació més personal; que sigui suficientment flexible perquè sigui capaç d'adaptar-se al ritme de cada grup i cada infant, respectant la seva individualitat; que cada material i la seva ubicació en l'espai estiguin pensats acuradament per tal que s'estableixin unes relacions i recorreguts suggerents per a l'infant; que combini espais rítmics i actius amb espais de silenci, descans i espera; que estigui preparat creativament, amb una disposició estètica dels seus elements que sedueixin l'infant. Per tant, és necessari organitzar ambients agradables, estèticament seductors, sensorialment estimulants i amb una certa disposició flexible (Calbó, 2007).

Clara Eslava (2005) presenta tot un seguit d'espais que formen part de la memòria col·lectiva basada en la cultura infantil, entre els quals es troba el que anomena "espais no orientats". Aquests es caracteritzen per ser el lloc on s'origina la sorpresa, l'imprevist, les aparicions i els somnis. Són espais amb infinites possibilitats i realitats paral·leles que, tot i que a l'inici, pel seu factor desconegut, poden provocar por i

desconfiança, un cop s'atreveix a traspassar el llindar per entrar-hi hi descobreix realitats extraordinàries, estèticament molt atractives i pròpies de qualsevol conte fantàstic. Aquestes característiques serien el nucli del qual considero l'ambient ideal per a un espai de llum, en el qual es parla de màgia i on els infants es transporten a un món desconegut, estèticament diferent de tot allò que veuen i viuen durant el seu dia a dia i que comporta un alt grau d'intimitat per a l'infant.

De forma més concreta i totalment directa, el referent que ha influenciat més el meu projecte pel fet de ser-ne el punt de partida és *l'atelier della luce* de l'escola bolonyesa de metodologia Reggio Emilia MAST, que com he comentat anteriorment vaig tenir l'oportunitat de visitar i on vaig poder assistir a una sessió d'aquest taller amb tres infants de gairebé dos anys guiat per *l'atelierista* Chiara Arena. Aquest espai havia estat recentment canviat d'ubicació per cedir l'antiga aula, fosca i aïllada, al taller del so, de tal manera que quan jo el vaig visitar estava situat en un racó de l'aula dels infants d'entre 1 i 2 anys, amb una gran finestra que l'inundava de llum natural. Tenia una forma allargada, com de passadís on els infants, a mesura que entraven, anaven trobant diverses propostes: En primer lloc, trobaven una taula amb la documentació realitzada durant les sessions del taller. En segon lloc, hi havia un projector que projectava llum blava dins un petit armari que buscava, en el seu interior, aconseguir un espai de foscor que ressaltés la projecció. Els infants hi entraven i observaven la seva ombra. També tenien permès manipular el projector i moure'l de lloc lliurement. Seguidament hi havia un espai davant un mirall amb diferents blocs sensorials de fusta grans i petits amb metacrilat de colors, a través dels quals els infants observaven com la sala es tenyia.

A continuació hi havia una taula amb una làmina fosforescent i una llanterna amb la qual podien deixar "missatges lluminosos".

Finalment hi havia tot un espai sota un moble amb tres focus (un vermell, un verd i un blau) i diferents fragments de paper de cel·lofana taronja, groc i transparent col·locat a sobre. En aquest espai els infants van observar a través del plàstic i van jugar a embolicar-se amb aquest. Sobre l'armari hi havia diferents materials que no estaven a l'abast dels infants: una sèrie de contes sobre la llum i la foscor; diferents formes de fusta i plàstic; i un retroprojector que projectava a la paret una sèrie de figures geomètriques de color vermell que es sobreposaven a un mòbil amb fragments de fusta que hi havia penjat del sostre.

L'espai de llum també tenia tres taules de llum amb bateria, que durant la sessió que jo vaig assistir estaven apagades, i un ordinador Mac portàtil que va usar la Chiara per mostrar-nos més documentació. Posteriorment a l'observació dels infants, ens va explicar el funcionament del taller i la forma d'actuació de l'educadora o, en aquest cas, *l'atelierista*. Considerava, de la mà de la pedagogia Reggio Emília, que ella havia d'escoltar i observar als infants, verbalitzar les seves accions i guiar-los el menys possible per tal que fossin ells que descobrissin per si mateixos. També ens va expressar la importància de la documentació que, per fer-la, fotografiava totes les accions dels infants o moments que es donaven que considerava significatius o bé escrivia en un diari de camp el que succeïa.

Finalment, tenint en compte la part artística del projecte, hi ha tot un seguit d'artistes i obres artístiques que m'han influenciat a l'hora de crear els materials, disposar l'espai, crear l'ambient i buscar una estètica que sedueixi els infants.

Eulàlia Valldosera, en la seva recerca d'un món paral·lel i fantàstic governat per les ombres, el qual el podem crear nosaltres com a éssers humans, buscant-ne l'estètica adequada.

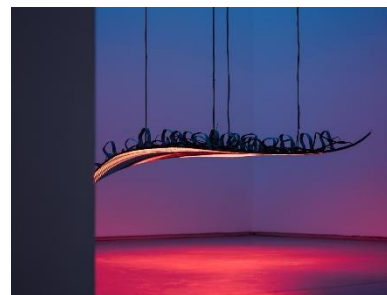
Rafael Lozano-Hemmer, en la creació d'aquests ambients tenyits de color i força. Tan senzills però a la vegada complexes que impedeixen que hi apartis la mirada, com si amb aquesta els poguessis traspasar de la mateixa manera que Àlicia feia amb el mirall.

Paul Friedlaner, en aquests cossos de llum en moviment gairebé hipnòtics. La sensació de la flama que crema en un recorregut ascendent aparentment etern.

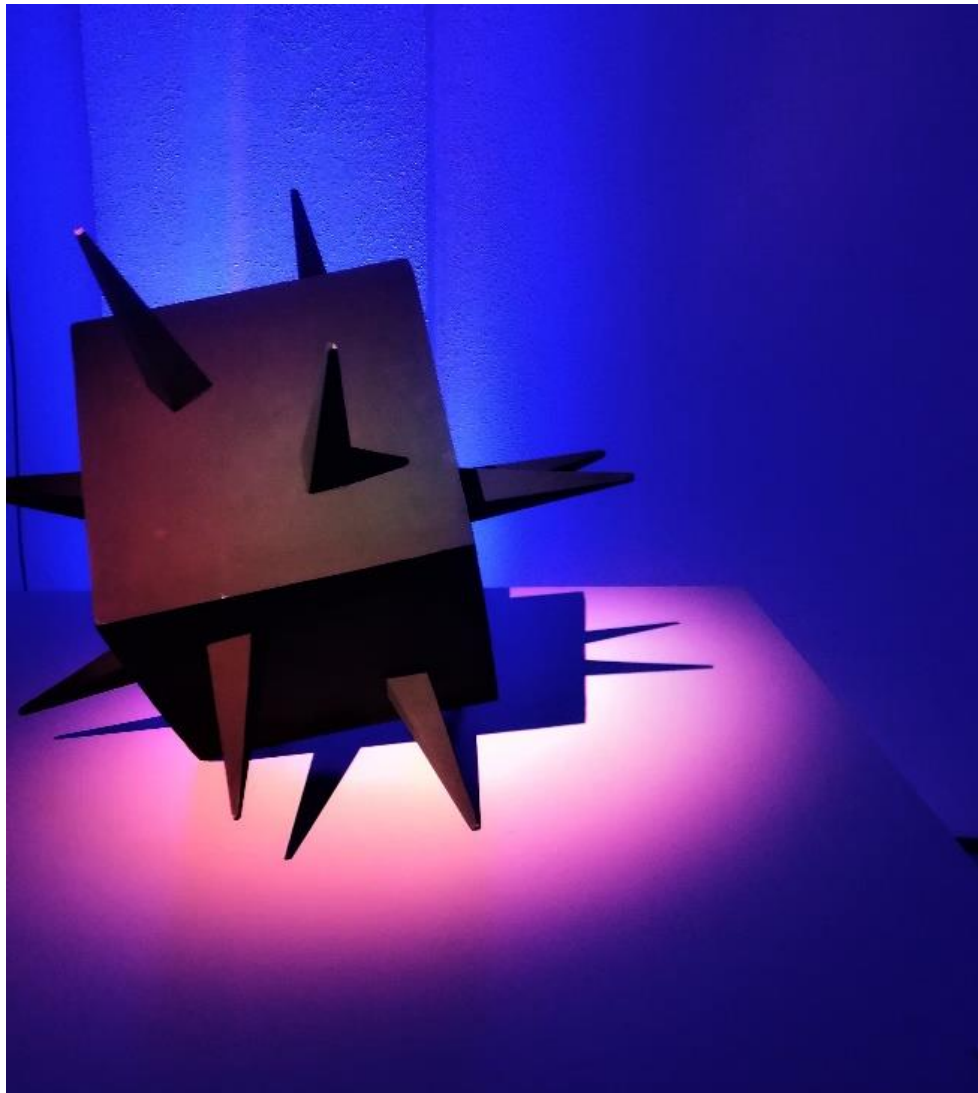

Daniel Canogar, en la seva capacitat de trobar i crear bellesa en un dels espectes més funcionals i poc ideats amb voluntat estètica de la nostra societat: l'electrònica.

Mario Staccioli és un escultor volterrà que vaig descobrir a una exposició de la Fondazione Cassa di Risparmio di Volterra. Cal dir, però, que el que m'ha influït en el meu treball no ha estat la seva obra, sinó la forma com aquesta estava presentada al museu. Desconec si és així per voluntat de l'artista o no, ja que la seva obra són formes geomètriques com la de la imatge però en grans dimensions exposades a l'aire lliure, en espais muntanyosos.

Em va *asombrar* la combinació impressionantment atractiva de la llum de fons blava, el focus magenta dirigit a la figura i l'aparició de l'ombra en enmig de la lluita entre aquests dos colors llum.

3. Mètode

3.1. Objectius

Com he comentat a la introducció he tirat endavant un projecte que busca poder respondre a la següent pregunta:

És possible dissenyar un espai de llum de qualitat amb un pressupost reduït?

Amb aquest punt de partida em puc plantejar diversos objectius:

- Crear un espai d'estimulació sensorial basat en la llum i el color
- Realitzar-lo amb un pressupost reduït
- Presentar-ho de forma clara i assequible per a qualsevol escola.
- Aconseguir que els materials i l'espai siguin suficientment captivadors i estimulants sensorialment perquè convidin als infants a viure-hi experiències riques i diverses en cada sessió.

3.2. Contextualització

El projecte ha estat aplicat a l'escola bressol **Pollicino** de Bologna (Itàlia). És una escola que acull infants de 3 a 36 mesos que està agermanada amb ***l'scuola de l'infanzia Pollicino***, que acull infants d'entre 3 i 6 anys en una única aula.

Façana de l'escola

Sezone girasole

Es tracta d'una escola pública gestionada per la cooperativa social CADIAI que, tot i disposar de 60 places públiques (per l'acord amb l'ajuntament de Bologna), també acull alguns infants per gestió privada.

L'escola està ubicada al barri Bolognina, concretament a la planta baixa d'un gran edifici on es troben les oficines de l'ajuntament. Això implica que no té cap pati connectat a l'escola, en canvi té accés a un gran jardí privat a la part posterior de l'edifici de l'ajuntament.

Piazza Liber Paradisus. Oficines de l'ajuntament de Bologna

La coordinació pedagògica és a càrrec de Daria Quaglia, pedagoga, ella pretén seguir, sobretot, en aspectes de cura i hàbits, la línia pedagògica de Montessori. Tot i això, es manté molt de contacte amb l'escola privada MAST, també situada a Bologna, la qual té el seu origen en la fundació Reggio Children i està inspirada en la pedagogia Reggio Emília.

Per aquesta raó la metodologia emprada a l'escola quan es presenten una proposta als infants sempre està fonamentada en l'experimentació lliure i sempre amb materials i temàtiques concretes que s'ubiquen a diferents espais distribuïts per tot el centre. Aquests espais serien: **l'espai de joc simbòlic** de cuina; **l'*spazio-natura*** (espai amb materials que es distingeixen de les joguines habituals, malgrat no ser d'origen natural la totalitat) amb una funció més abstracta i lliure, com poden ser troncs, pedres, cordes, tubs de plàstic, cartró, fragments de plàstic, a manera de camí sensorial per exemple; **l'espai de taules** on es manipulen materials com sorra, farina o pasta i poden intercanvis de recipient a recipient de diverses grandàries i materials o es fomenta l'experimentació lliure i on es duu a terme el projecte *l'scatola azzurra* de Paola Tonelli; **l'espai ampli amb mòduls psicomotrius** on els infants poden experimentar amb el moviment del seu propi cos i les seves capacitats; **l'espai de jardí** de grans dimensions, amb arbres, gespa i un hort on poden experimentar a nivell de psicomotricitat fina i amb els diferents elements naturals que hi puguin trobar.

El seguiment de les primeres proves i efectivitat de la proposta ha estat amb **la *sezione Girasole***, aula on he realitzat el Pràcticum 2 que està formada per 27 infants d'entre 24 i 36 mesos i tutoritzada per 3 educadores i jo. Es tracta d'una aula amb molta diversitat tant en l'aspecte de l'origen familiar dels infants (dels quals tan sols 2 són d'origen italià) com en l'aspecte del seu nivell cognitiu (entre els infants cal destacar una nena diagnosticada amb un alt grau alt d'autisme).

L'espai de llum que es crearà en aquest projecte té l'intenció de ser un espai nou més a l'escola i s'afegirà a la llista d'espais d'experimentació lliure esmentats anteriorment. I estarà dirigit a tots els infants del **Pollicino**, des dels de 3 a 36 mesos de **l'escola Bressol** fins als infants d'entre 3 i 6 anys de ***l'scuola dell'infanzia***.

3.3. Disseny i procediment

Un cop realitzades algunes observacions i després d'analitzar la manca de propostes artístiques per a aquests espais d'experimentació de l'escola, la meva intenció era fer

una intervenció que consistiria en una sèrie de propostes i presentar-les als infants setmanalment. La presentació es faria en petit grup dins la sala de lectura de l'escola, espai fosc idoni per a l'experimentació amb llum. Amb la voluntat de despertar en ells la curiositat pels diferents efectes de la combinació de llum i color i ajudar-los a que, a poc a poc, s'atrevisin a experimentar més i a fer més descobertes per ells mateixos.

Després de la presentació de diverses propostes i un cop analitzades les dades obtingudes², a partir de notes de camp, fotografies i els resultats recollits amb el buidat de les dades recollides a la taula d'observació, em vaig adonar que molts infants (sobretot aquells que no havien acabat de consolidar l'adaptació i que no se sentien segurs en aquest ambient desconegut i més abstracte) mostraven molt de respecte, i en algun cas por, quan s'endinsaven en la foscor de la sala i es volien acostar als punts de llum. Aquest fet associat a la voluntat de canvi i innovació de la direcció del centre i el meu desig en visitar alguna escola que treballés plenament amb pedagogia Reggio Emília, és el que va propiciar que ens enviessin a visitar **l'escola MAST** a la meva tutora i a mi, i això va comportar una nova orientació al meu projecte d'intervenció.

El motiu pel qual no estaven funcionant bé les propostes aïllades, era que no proporcionaven la continuïtat que necessitaven els infants. A partir d'aquesta evidència vaig assumir la responsabilitat de liderar aquesta millora que necessitava l'escola i aprofitar per fer-la coincidir de ple amb la finalitat del meu projecte d'investigació pedagògica,

El meu projecte va aleshores un gir de 180 graus i es va marcar com a fita la creació d'un nou espai de llum especialitzat en una selecció molt acurada de materials innovadors d'origen quotidià i de baix cost. Tot i això presentava una dificultat: el meu referent d'espai de llum era el que havia pogut visitar a **l'escola MAST**, però aquesta escola disposava d'un elevat pressupost per crear-lo, i el finançament que podia oferir el **Pollicino** era molt inferior, ja que no disposava d'un pressupost tan elevat. Per a mi també significava un doble repte que els meus infants també poguessin gaudir d'experiències enriquidores encara que provinguessin de famílies treballadores i que, evidentment, no podien permetre's una mensualitat de 1200€ com passava al MAST.. Per tant, vaig acabar d'acotar el meu objecte d'estudi: crear l'espai d'experimentació

² Veure Annex 2.

amb llum i color amb cost reduït i ajustant-me al pressupost que la direcció del **Pollicino** em va adjudicar.

La stanza magica della luce ja estava en marxa...

STANZA

MAGICA

della

4. Resultats

4.1. La Stanza Magica della Luce

L'espai de llum creat ha estat anomenat, per les mestres de l'escola, com *Stanza Magica della Luce*, en català l'Habitació Màgica de la Llum. Hem considerat incloure-hi la paraula "màgica", per promoure des de l'inici, una predisposició positiva que afavoreixi *el asombro*.

La sala on ha estat creat l'espai de llum és de 15 m², totalment fosca (sense cap entrada de llum natural) en la qual anteriorment estava ubicat l'espai de lectura.

Tot i ser un espai remodelable, actualment està distribuïda en tres zones fixes:

- Un petit racó delimitat per sofàs que inclou un teatre d'ombres³.

- Dues taules amb cadires i dues làmpades situades al costat de la lleixa on es troben tots els materials a observar amb la llum i una taula de llum.

³ Aquestes i totes les imatges del projecte es poden consultar ampliades a l'Annex 1

- Un racó de paret pintat amb pintura fosforescent sobre la qual els infants poden dibuixar i deixar missatges de llum amb llanternes.

A part d'aquests tres espais fixes, hi ha la possibilitat d'afegir per decisió de les educadores, un projector de diapositives amb el qual es poden observar les imatges (a l'escola se'n disposen d'animals de Kènia) o bé, deixar-lo en llum blanca per tal que els infants juguin amb la seva propia ombra. També, com a propostes complementàries hi ha:

- una cartolina amb fragments coberts per plàstic de colors creada per acoplar-la amb velcro a un mòdul triangular de psicomotricitat que presenta l'interior cobert de miralls.

- Una taula de llum portàtil realitzada amb una capsa de plàstic transparent, amb una tapa pintada amb tèmpera blanca, i unes llums de nadal amb piles al seu interior.

- Un altre tipus de taula de llum per a manipular líquids, feta amb una cuineta de juguina, en la pica de la qual es posa una palangana blanca de plàstic translúcid. On es col·loca una làmpada dins l'armari inferior, just a sota la pica, amb la llum dirigida cap a la palangana.

- El material per explicar la història *Piccolo Blu è Piccolo Giallo* ("Petit Blau i Petit Groc") de Leo Lionni amb ombres.

A continuació es presenta una taula amb la llista de materials que inclou l'espai de llum, la quantitat i el preu. També la persona o entitat que ha subvencionat cada material. Se'n poden observar sis de diferents, entre els quals es troba la pedagoga del centre Daria Quaglia; el fons econòmic del mateix centre; una petita inversió que he fet jo; una petita inversió que ha fet la tutora de l'aula Girasole; una donació del MAST; i, finalment, ReMida. ReMida és un projecte creat a Reggio Emília i extès per tot el nord d'Itàlia, que consisteix en un centre de reciclatge creatiu que recull material residual o erroni de la producció industrial i artesanal i el cedeix a les escoles a canvi d'una quota anual de 110€. ⁴

⁴ Consultar Annex 4

A la taula també es pot observar els materials més cars del taller de llum de l'escola MAST, observats durant la visita amb el preu aproximat facilitat per l'*atelierista* Chiara Arena.

NIDO POLLICINO					MAST		
material	unit	preu	total	finançament	material	preu	unitat
llanternes	4	1,5€	6€	Escola	Projector	500€ aprox	2
centrifugador a enciam	1	4,5€	4,5€	Daria Quaglia	retroprojector	450€ aprox	1
colador petit xarxa	1	1,20€	1,2€	Escola	taules de llum amb bateria	60€	3
colador petit forats allargats	1	1€	1€	Escola	placa de paper fosforescent	400€	1
colador gran xarxa quadrats	1	1,50€	1,5€	Escola	bombeta de llum blava	7€	
colador gran forats rodons	1	1,20€	1,2€	Escola	bombeta de llum verda	7€	
tubs amb forats	10	0€	0€	ReMida	bombeta de llum vermella	7€	
fragments fotogrames cinema	10	0€	0€	ReMida	TOTAL 1550€		
tubs de cartró	4	0€	0€	ReMida			
fragment manguera	2	0€	0€	ReMida			
cercles amb forat gran al centre	4	0€	0€	ReMida			
cercle amb forat petit al centre	1	0€	0€	ReMida			

fragments de metacrilat colors	15	0€	0€	ReMida
Blocs sensorials color	15	0€	0€	MAST
blocs sensorials mirall	10	0€	0€	MAST
teatre ombres	1	0€	0€	material reciclat
llum escriptori IKEA	2	12,95 €	25,9€	Daria Quaglia
capsa petita transparent IKEA	1	0€	0€	material escola
capsa gran transparent IKEA	1	4,95€	4,95€	Daria Quaglia
llums de nadal	1	0€	0€	Federica (tutora aula)
pot de pintura fosforescent	1	6€	6€	Marta
TOTAL: 52,25€				

4.2. Una sessió a l'Stanza Magica della Luce

Divendres vint-i-u de desembre, dos quarts d'onze del matí.

Anuncio en veu alta a l'aula qui vol venir a la Stanza Magica della Luce. Em puc endur un màxim de 5 infants, tot i que el nombre òptim seria un petit grup de 3. Els primers que venen son l'Amira, la Fareda, la Ginevra i en Lorenzo. Decideixo agafar també a l'Inaya. Prèviament a l'entrada dels infants, he preparat la sala de forma atractiva col·locant els materials que m'interessa treballar en aquesta sessió d'una forma suggerent i estètica. Amb la finalitat que els sedueixi, i els provoqui ganes d'explorar-los amb la llum, i descobrir quines propietats i possibilitats presenten. Per exemple, tot i que no és el cas, si hagués volgut que els infants creessin construccions amb els blocs de fusta sensorials per tal que la seva ombra es projecti sobre la paret, ho hauria preparat així (com ja ho vaig fer en una altra sessió):

He deixat tots els focus encesos però també la llum general de l'espai per tal que, quan els infants entrin, es trobin l'habitació totalment il·luminada. Els recordo que quan apagui el llum, la màgia de la llum començarà i podran jugar lliurement amb tots els materials de la sala, sempre però, amb la condició que hi impliquin la llum.

Entrem a la sala i, immediatament, apago el llum general. Es formen expressions facials i verbals *de asombro* quan observen el material preparat que ocasiona aquesta transformació de l'espai en un ambient màgic, íntim i estètic. Aquest grup ja és la segona vegada que entra a l'espai de llum, per tant, ja saben com funciona. La

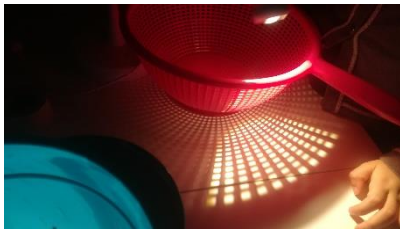
Ginevra em demana una llanterna per poder dibuixar a la paret. Es dirigeix al racó pintat amb pintura fosforescent i, tot col·locant la llanterna sobre el mur, inicia un traç de línies de llum verticals, de dalt cap a baix. En Lorenzo em demana una altra llanterna i s'hi afegeix.

M'apropo a la Fareda, que està asseguda a la taula, i li pregunto què està fent. M'ensenya el colador de forats quadrats i el que succeeix quan el col·loca davant el

llum. L'acosta i l'allunya de la bombeta repetidament, observant el dibuix que projecta l'ombra sobre la taula blanca. Aleshores li proposo que provi amb el colador de xarxa perquè té uns forats molt més petits. Em diu que no funciona i aleshores li suggereixo que l'allunyi de la bombeta per veure què passa.

En aquest moment em distreuen els crits que fa una nena diagnosticada d'autisme, que està realitzant el procés d'adaptació durant aquestes setmanes, és per

això que la seva mare l'ha acompanyat a l'espai. La mare ha col·locat un dels cilindres de plàstic sota el llum i es projecta sobre la taula un dibuix semblant al de la Fareda. *El seu asombro* és el motiu dels crits que han captat la meva atenció. Faig un somriure a la mare.

L'Amira està intentant obrir la centrifugadora d'amanida però no se n'ensurt. Li ofereixo ajuda i li proposo que col·loqui una llanterna a dins. Aleshores li mostro la manibella que fa girar la centrifugadora i observo la seva cara *de asombro* quan s'adona que la llum comença a donar voltes per la sala i tenyeix totes les seves parets d'un reflex en moviment hipnotitzador. Aquest fet crida l'atenció d'en Lorenzo i la Ginevra, que decideixen venir al racó on som nosaltres. Aleshores en Lorenzo proposa posar a dins també la seva llanterna. Repetim el procés i afegim la tercera llanterna, la de la Ginevra. Ara observem tres punts de llum que giren. És un efecte gairebé vertiginós.

En Lorenzo té la brillant idea d'agafar un plàstic de color blau que troba al terra i col·locar-lo davant una de les llanternes. Al girar la manivela observen que ara alguna cosa ha canviat: no tota la llum que gira és blanca, com abans. Vaig a buscar altres plàstics de diferents colors i en col·loquem un a cada llanterna, -"Che bello!", diu la Ginevra.

L'Amira no està gaire satisfeta perquè els altres dos integrants del grup estan monopolitzant l'ús de la centrifugadora, així que l'estira i la llança a l'altra punta de la sala. En un primer moment m'enfado i ho expresso amb un crit: "Amira!". Ella reacciona encara més rabiosa i comença a xisclar tot dient, - "Lo voglio io!" ("Ho vull jo!"). Aleshores m'apropo, m'ajupo i amb un to suau li recordo les dues úniques normes de l'espai: **cal respectar els materials i cal compartir-los amb els companys perquè no en disposem de suficients per a tots**. Sembla que ho ha entès perquè la puc observar més calmada. Li proposo que s'acosti a en Lorenzo i la Ginevra i els demani que li deixin provar a ella. Ho fa i aquests li cedeixen l'objecte mentres observen el que fa.

En Lorenzo se m'acosta, em dona la llanterna i em diu, - "Adesso basta", indicant que comença a estar cansat de les activitats de llum. Aleshores comença a udolar com si es tractés d'un llop, tot perseguint a la Fareda. Seguint la norma principal que és jugar al que es vulgui sempre que impliqui llum, m'acosto a ell i li dic, -"Ostres, en quin llop més ferotge t'has convertit! Perquè no ens l'ensenyas amb el teatre d'ombres?" Aleshores proposo a la Fareda i la Ginevra que s'asseguin al sofà i em col·loco, juntament amb en Lorenzo a darrera el marc del teatre d'ombres. Simulo un llop amb els dits i començo a udolar. Ell riu i m'imita. La Fareda xiscla de por i corre darrera del teatre per veure com en Lorenzo està creant aquest personatge. Sembla que aquesta proposta els ha tornat a motivar.

Just en aquest moment entra la tutora de l'aula i em diu que és hora d'anar a dinar. Així doncs, jo anuncio als infants que aprofitin els últims 5 minuts i que, un cop hagin passat, jo encendré el llum general de l'aula i la màgia de la llum marxarà. En aquest moment podrem recollir-ho tot per tal de deixar-ho preparat per altres nens que vulguin jugar com ells han fet.

Observacions a destacar:

Com es pot observar durant la sessió, aquest espai està pensat perquè els infants experimentin de forma totalment lliure. Com a conseqüència, el paper de la mestra serà només de guia i acompanyant, cedint el rol de protagonista als infants. Tot i això, en un inici s'haurà d'encarregar d'establir unes normes d'ús i marcar unes pautes de comportament acceptades amb els infants. És important que ells acceptin aquestes normes, perquè si no ho fan, la mestra anirà oblidant el seu rol de guia per a convertir-se en controladora de la convivència. Cal destacar la importància de la documentació. L'educadora haurà de fotografiar i gravar tots aquells moments que consideri significatius. Les fotografies que s'obtinguin es mostraran als infants i es dedicarà una estona de conversa sobre el que ha succeït. Per altra banda, si es vol, es podran exposar les fotografies a la paret de la sala perquè els infants les observin i recordin les experiències passades que hi han viscut i els aprenentatges que això ha implicat.

5. Conclusions

Tota proposta, per innovadora i atractiva que sigui, requereix una última etapa de revisió dels resultats des d'un punt de vista objectiu i crític.

A continuació procediré a anomenar els aspectes positius i els aspectes a millorar que he pogut observar durant la materialització d'aquest projecte que tenia com a finalitat saber si era possible dissenyar un espai de llum de qualitat amb un pressupost reduït.

Els aspectes que considero que han funcionat bé són:

- L'acollida a l'escola i a la ciutat en un país estranger amb una llengua desconeguda que ara, després de tres mesos, sóc capaç de parlar amb fluïdesa.
- La possibilitat d'entrar en contacte amb una nova pedagogia que té un enfocament molt revolucionari.
- El tarannà obert de l'escola on he fet pràctiques que m'ha permès desenvolupar el meu projecte amb tota mena de facilitats.
- El suport i assessorament de la *pedagogista* Daria Quaglia durant tot el procés fins al punt de voler exportar el meu projecte a les altres escoles que estan sota la seva coordinació.
- El finançament i suport econòmic per materialitzar el projecte.
- La resposta dels infants i les famílies.
- L'intercanvi de dues cultures i llengües diferents.
- La implicació i suport de l'equip docent i del personal de l'escola.
- Haver pogut dissenyar propostes experimentals d'un evident caire artístic.
- La utilització de materials senzills fàcils d'aconseguir per a qualsevol escola.
- L'ús de materials d'origen reciclat.

Aquells aspectes que caldria revisar són:

- La temporització per aprofundir en els resultats de la creació d'aquest espai ha estat escassa.
- L'estricta normativa dels drets d'imatge de l'infant no m'ha permès documentar amb imatges situacions creatives molt interessants durant el projecte.
- El rígid control dels materials emprats per part de la direcció del centre en relació a la toxicitat.

Un cop finalitzat el projecte puc respondre a la pregunta inicial: sí, és possible obtenir experiències sensorials de qualitat en un espai de llum dissenyat amb poc pressupost. He pogut observar la vivència del *asombro* en la gran majoria dels infants que han entrat a *l'Stanza Magica della Luce*.

Pel que fa al meu aprenentatge durant aquest procés, he après a gaudir de l'etapa 0-3, per la qual sempre havia tingut un petit rebuig per la importància de la cura envers el pròpiament educatiu. Durant aquest projecte he observat que no és l'edat dels infants el que determina la qualitat de l'educació sinó la recerca sempre de la novetat que sorprèn.

Per altra banda, ha estat apassionant poder sentir-me part d'un equip docent i dur a terme un projecte de millora del centre amb l'emoció i la implicació que hi hauria si es tractés del meu propi centre. A la vegada que ho ha estat el fet d'incrementar la meua capacitat creativa cada dia durant l'estada a l'escola, en el disseny de cada racó de l'espai i cada material, en la ubicació de cada focus de llum i en la recerca de la forma més atractiva de presentar cada proposta als infants. A més, el fet d'haver de trobar la forma més econòmica de dissenyar l'espai de llum m'ha obligat a aplicar aquesta creativitat en aquest aspecte. És per això que he acabat ideant alternatives a aquells materials costosos del MAST com és el cas de la taula de llum realitzada amb llums de nadal o la superfície fosforescent amb una pintura de 6€; o bé d'altres totalment nous com la centrifugadora d'enciam amb llanternes a l'interior. Aquesta descoberta m'obre una nova porta en la qual considero que seria interessant donar a conèixer aquesta alternativa econòmica, accessible i útil que facilitaria a qualsevol escola, independentment del seu pressupost, disposar d'aquest tipus de materials lumínics.

Pel que fa als materials considero important destacar la tasca de ReMida i la necessitat que aquesta s'expandeixi. Dins un món cada vegada més ecològic, que lluita per la sostenibilitat, reutilitzar materials defectuosos o residuals de producció per tal de donar-los una nova vida amb visió educativa és la solució més econòmica, creativa i respectuosa amb el medi ambient que podem triar. Per altra banda, si ho fem, estarem seguint la tendència cada vegada més buscada de canviar aquells jocs o joguines prefabricats i que permeten una resposta única per materials abstractes, preferentment d'origen natural, que, utilitzant la imaginació, permeten infinites possibilitats de descoberta.

Pel que fa a la pedagogia Reggio Emília, ha estat molt enriquidor poder entrar-hi en contacte de forma vivencial i poder reflexionar sobre com transportar-la a una escola amb instal·lacions i metodologia molt més senzilla i menys innovadora. Com diu Hoyuelos (2005), la pedagogia de Malaguzzi és transgressora perquè lluita contra l'acomodament. La capacitat d'assumir riscos i utilitzar la imaginació en la transformació és el secret per a convertir l'utòpic en possible i el possible en real.

D'aquesta manera, m'enduc, més enllà d'un recurs interessant i útil, un mètode de treball pel meu futur com a mestra que s'acosta, cada vegada més, al tipus metodologia innovadora amb el qual em sento més identificada: basat en l'escolta, la recerca indefinida i *el asombro*.

M'agradaria acabar aquest treball amb una reflexió de Nuccio Ordine (2013) amb la qual em sento completament identificada: "Si deixem que mori la cosa gratuïta, si renunciem a la força generadora de l'inútil, si escoltem únicament la perillosa veu que ens obliga a ensenyar a l'infant a perseguir el benefici, només serem capaços de produir una societat malalta i sense memòria que, perduda, acabarà oblidant el sentit de la vida mateixa. En un moment així és difícil imaginar que l'educador, en la seva humil ignorància, pugui desenvolupar encara el seu paper en la tasca de despertar el nen amb *el asombro*".

6. Fonts consultades i bibliografia

Cabanellas, I., Eslava, C. (2005). *Territorios de la infancia: Diálogos entre arquitectura y pedagogía*. Barcelona: Graó.

Calbó, M. (2007). Cossos, espais, llenguatges: apunts sobre estètica i emoció en educació infantil. *FEP.net: Emocions i educació*,(4), 15-27.

Canogar, D. *Echo (1)*. [fotografia]. (2016). Recuperat de <http://danielcanogar.com/work/echo>

Canogar, D. *Echo (2)*. [fotografia]. (2016). Recuperat de <http://danielcanogar.com/work/echo>

Canogar, D. *Sikka Ingentium*. [fotografia]. (2017). Recuperat de <http://danielcanogar.com/work/sikka-ingentium>

DeChile. 2019. *Etimología de ASOMBRAR*. Recuperat de <http://etimologias.dechile.net/?asombrar>

Eslava, C. (2005). Territorios de la cultura infantil. En I. Cabanellas i C. Eslava (ed.), *Territorios de la infancia: Diálogos entre arquitectura y pedagogía*. (89-117). Barcelona: Graó.

Friedlaner, P. *Flux connecting media artists* [fotografia]. (2018). Recuperat de: http://www.paulfriedlander.com/text/2018_UglyDuck/UglyDuck_2.html

Friedlaner, P. *Lumina: Light festival* [fotografia]. (2014). Recuperat de: <http://www.paulfriedlander.com/text/Lumina2014/Lumina-2014-2.html>

Friedlaner, P. *Ressonant wave festival* [fotografia]. (2002). Recuperat de: <http://www.paulfriedlander.com/text/berlin.htm>

Handke, P. (Guionista), i Wenders, W (Director). (1987). *Der Hi,,el über Berlin (El cel sobre Berlín)* [Tipus: llargmetratge]. Alemanya: Westdeutscher Rundfunk, Argos Films.

Hoyuelos, A. (2005). Estrategias constructivas espaciales en la escuela. En I. Cabanellas i C. Eslava (ed.), *Territorios de la infancia: Diálogos entre arquitectura y pedagogía*. (175-180). Barcelona: Graó.

Hoyuelos, A. (2005). La cualidad del espacio-ambiente en la obra pedagógica de Loris Malaguzzi..En I. Cabanellas i C. Eslava (ed.), *Territorios de la infancia: Diálogos entre arquitectura y pedagogía*. (154-166). Barcelona: Graó.

Hoyuelos, A. (2005). Malaguzzi: soñar la belleza de lo insólito. *In-fan-cia: educar de 0 a 6 años*,(93),5-13.

L'Ecuyer, C. (2012). *Educuar en el asombro*(9a ed.) Barcelona: Plataforma editorial.

Lozano-Hemmer, R. *Blue Sun* [fotografía]. (2018). Recuperat de: http://www.lozano-hemmer.com/showimage.php?img=seoul_2018&proj=318&type=artwork&id=8

Lozano-Hemmer, R. *External interior* [fotografía]. (2015). Recuperat de: http://www.lozano-hemmer.com/showimage.php?img=new_york_city_2015&proj=297&type=artwork&id=4

Lozano-Hemmer, R. *Flatsun* [fotografía]. (2011). Recuperat de: http://www.lozano-hemmer.com/showimage.php?img=Paris_2011&proj=251&type=artwork&id=2

Ordine, N. (2013). *La utilidad de lo inútil: Manifiesto*. Barcelona: Quaderns crema.

Plató. (2003). *Diálogos: Obra completa en 9 volúmenes. Volumen V: Parménides. Teeteto*. Madrid: Editorial Gredos.

RTVE.es. (2013, diciembre 1). *Página 2 - Nuccio Ordine* [Vídeo]. Recuperat de <http://www.rtve.es/alaharta/videos/pagina-dos/pagina-2-nuccio-ordine/2186347/>

Valdosera, E. *Mujer de agua. Contrastes* [fotografía] (2016). Recuperat de <https://eulaliavaldosera.com/agua-luz-y-sombras-proyectos-realizados-desde-1990/cuerpos-fotos-y-acciones/velos-plasticos-2016/>

Valdosera, E. *Mujer semilla* [fotografía] (1996). Recuperat de <https://eulaliavaldosera.com/agua-luz-y-sombras-proyectos-realizados-desde-1990/instalaciones/envases-culto-madre-1996/>

Valdosera, E. *Plastic Mantra*. [fotografía] (2016). Recuperat de <https://eulaliavaldosera.com/agua-luz-y-sombras-proyectos-realizados-desde-1990/instalaciones/plastic-mantra-2016/>

7. Annexos

Índex dels Annexos

1. Documentació fotogràfica del projecte	2
1.1. Espais Stanza Magica della Luce	2
1.1.1. Teatre d'ombres	3
1.1.2. Racó dels materials i focus de llum	5
1.1.3. Paret de pintura fosforescent. Missatges de llum	9
1.1.4. Materials	11
1.1.5. Altres materials creats i propostes d'experimentació	16
2. Dades de les propostes prèvies a l'espai de llum	23
3. Document informatiu organització i tarifes Asilo Nido MAST	26
4. Document informatiu dels trets identificatius de ReMida	28

1. Documentació fotogràfica del projecte

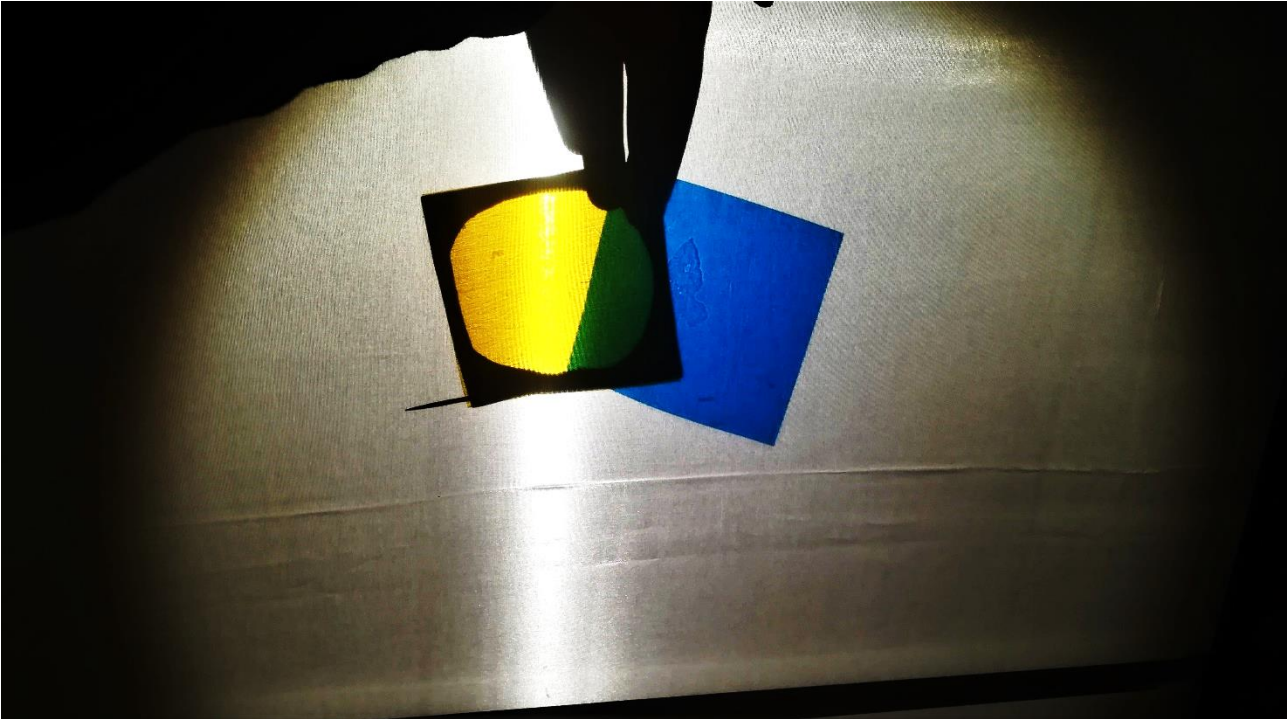
1.1. Espais Stanza Magica della Luce

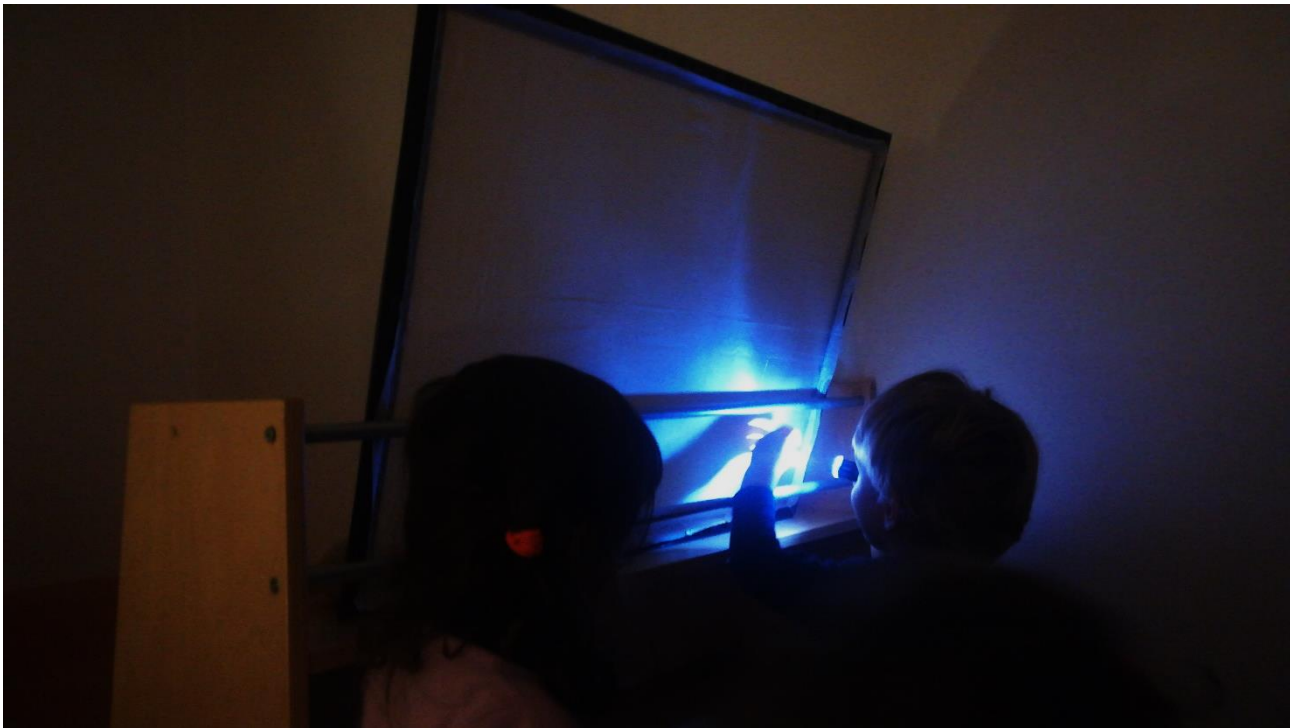

STANZA
MAGICA
della

1.1.1. Teatre d'ombres

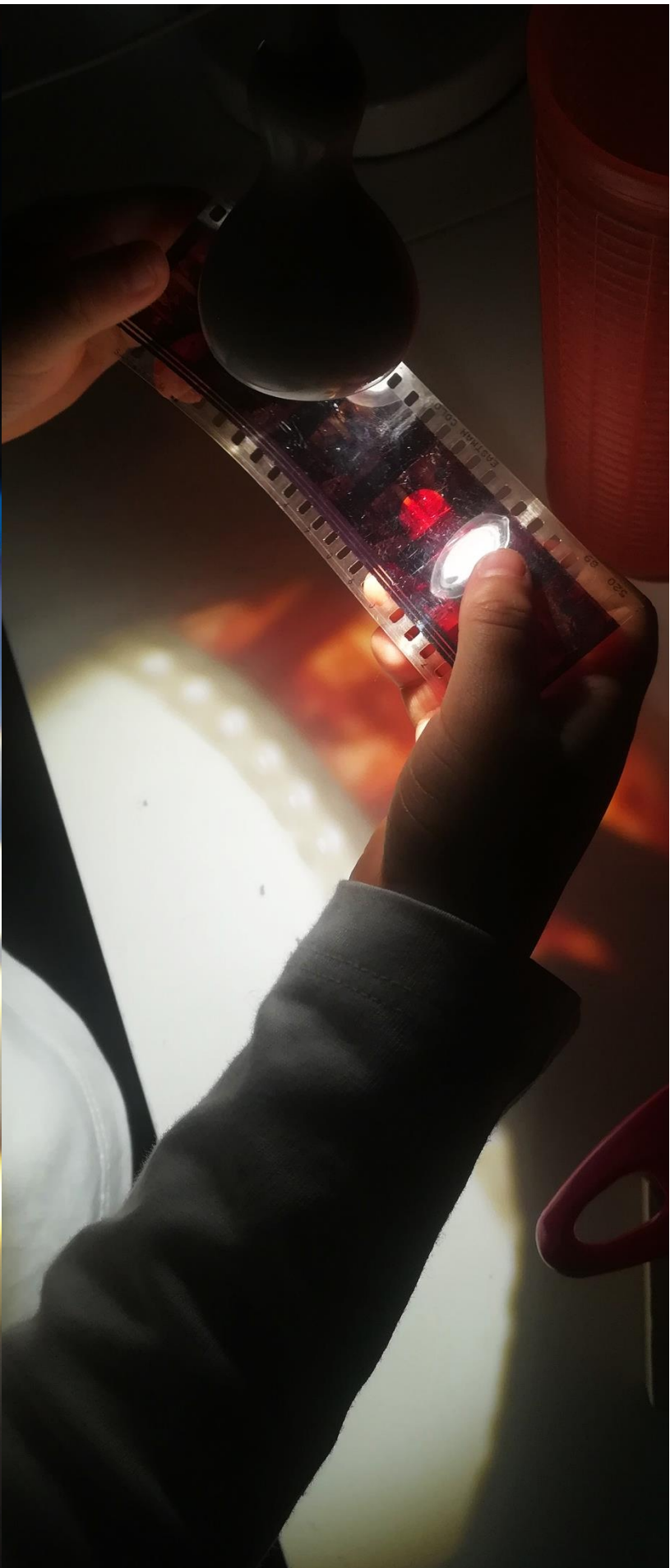
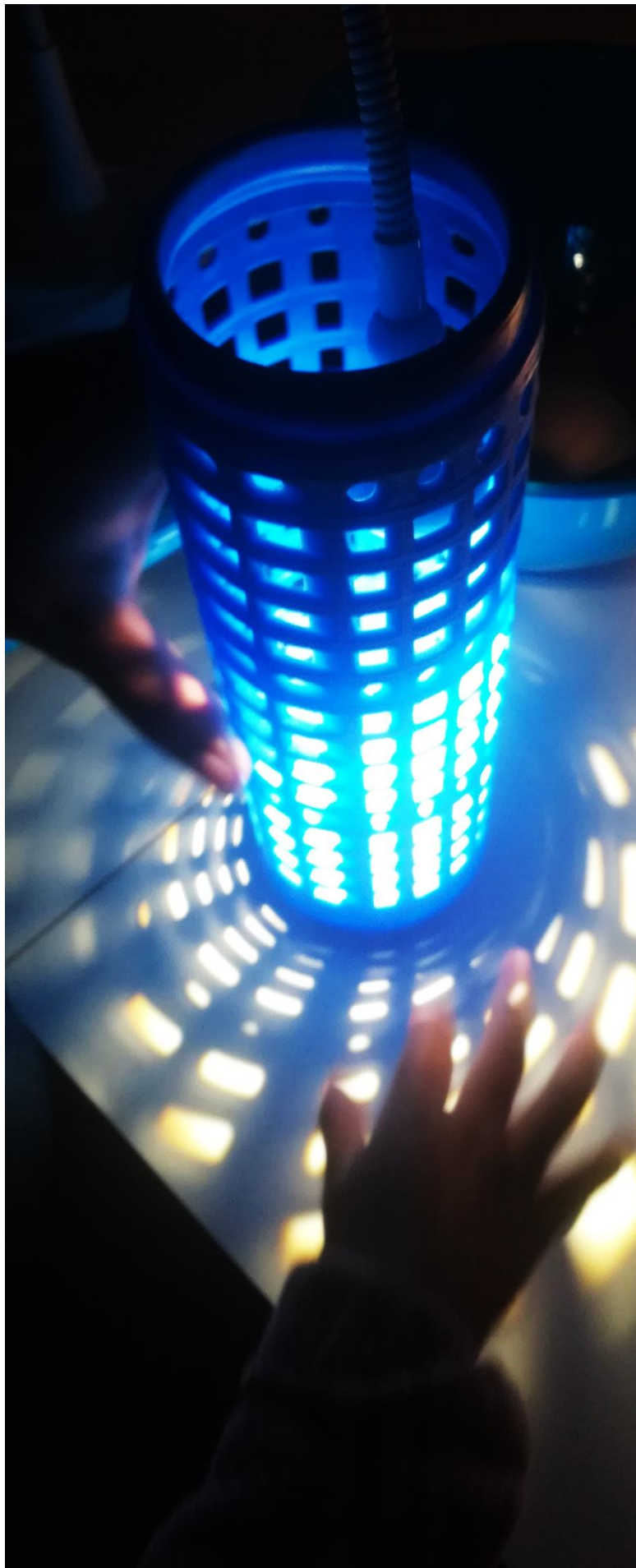

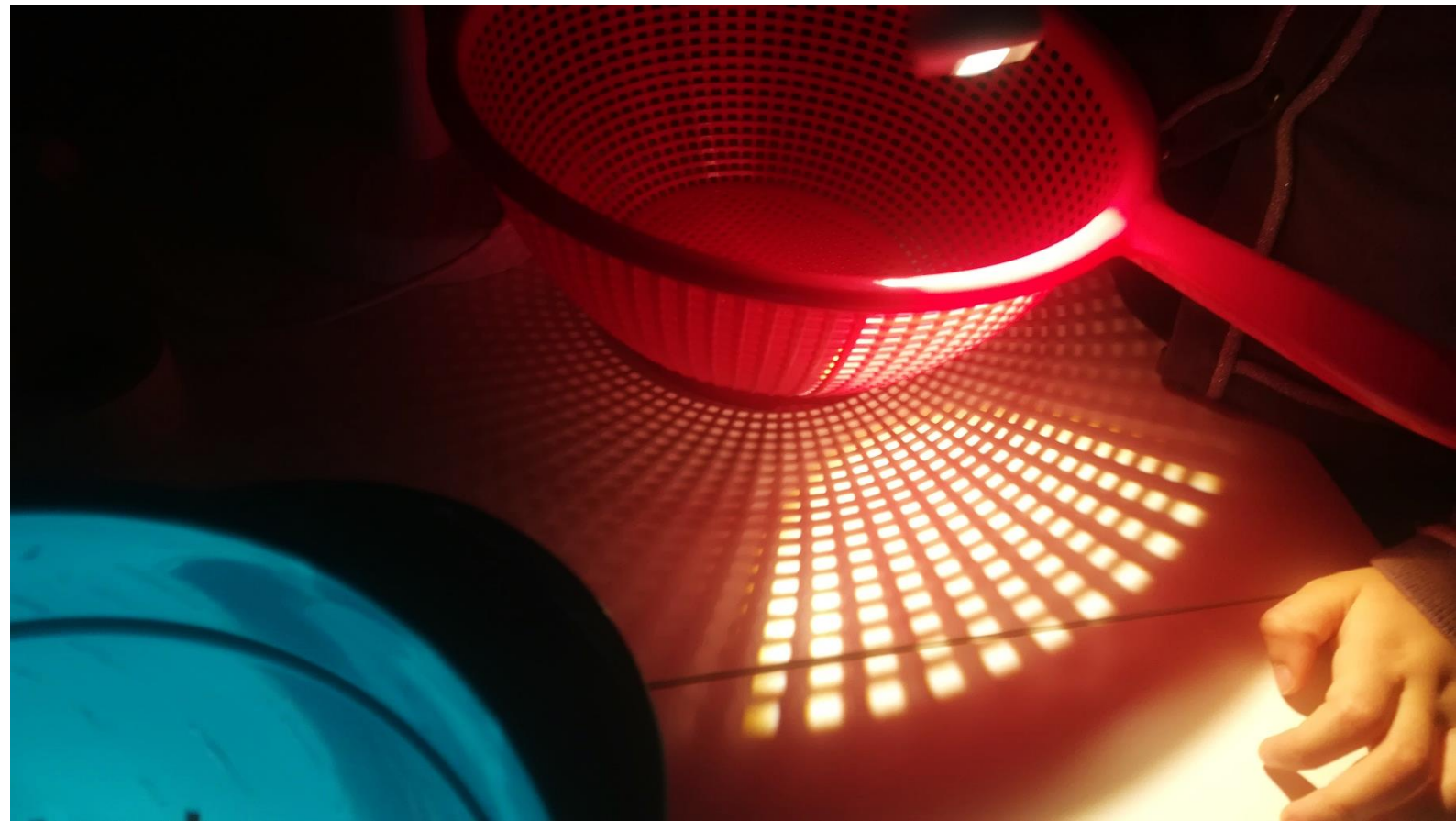

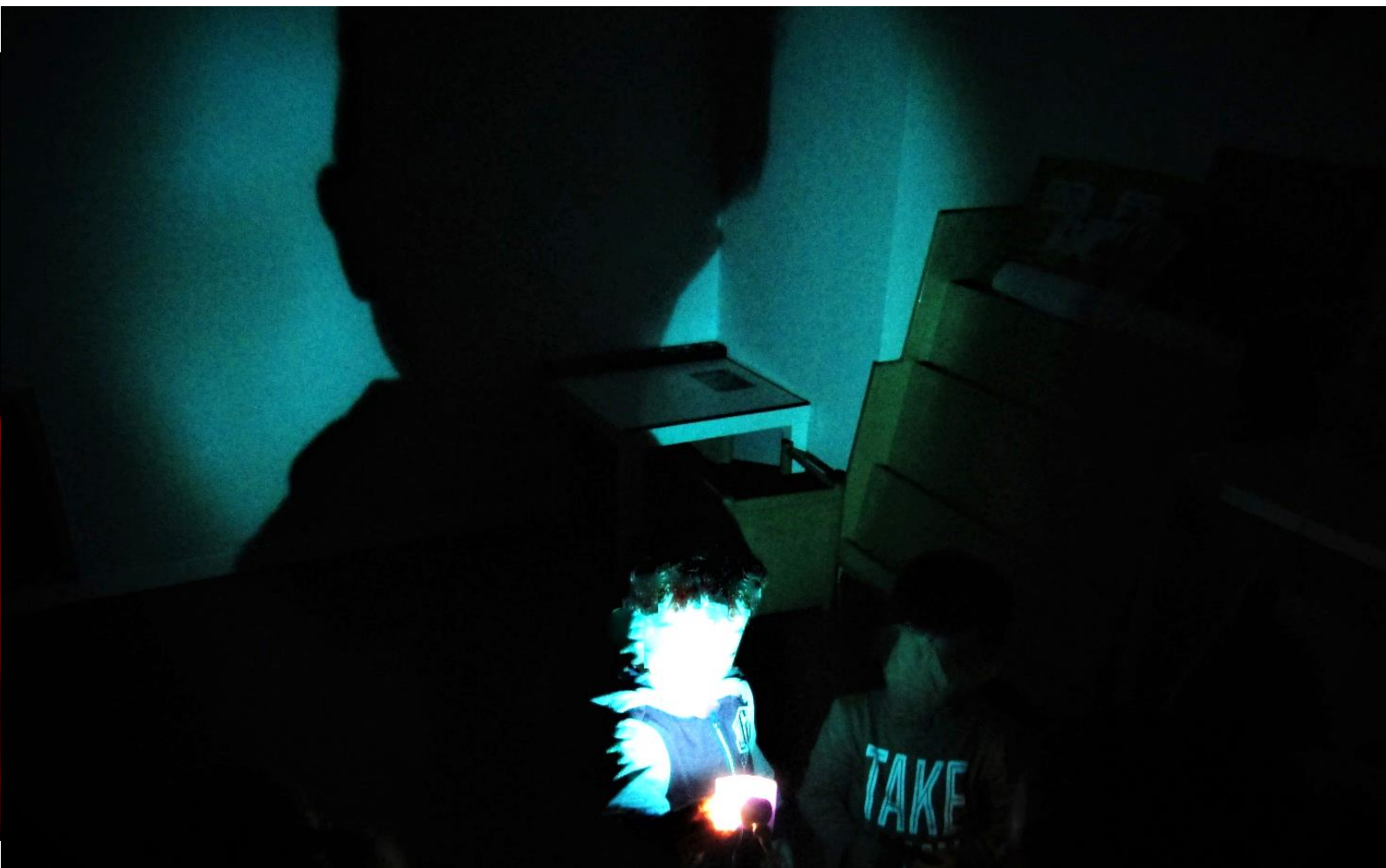
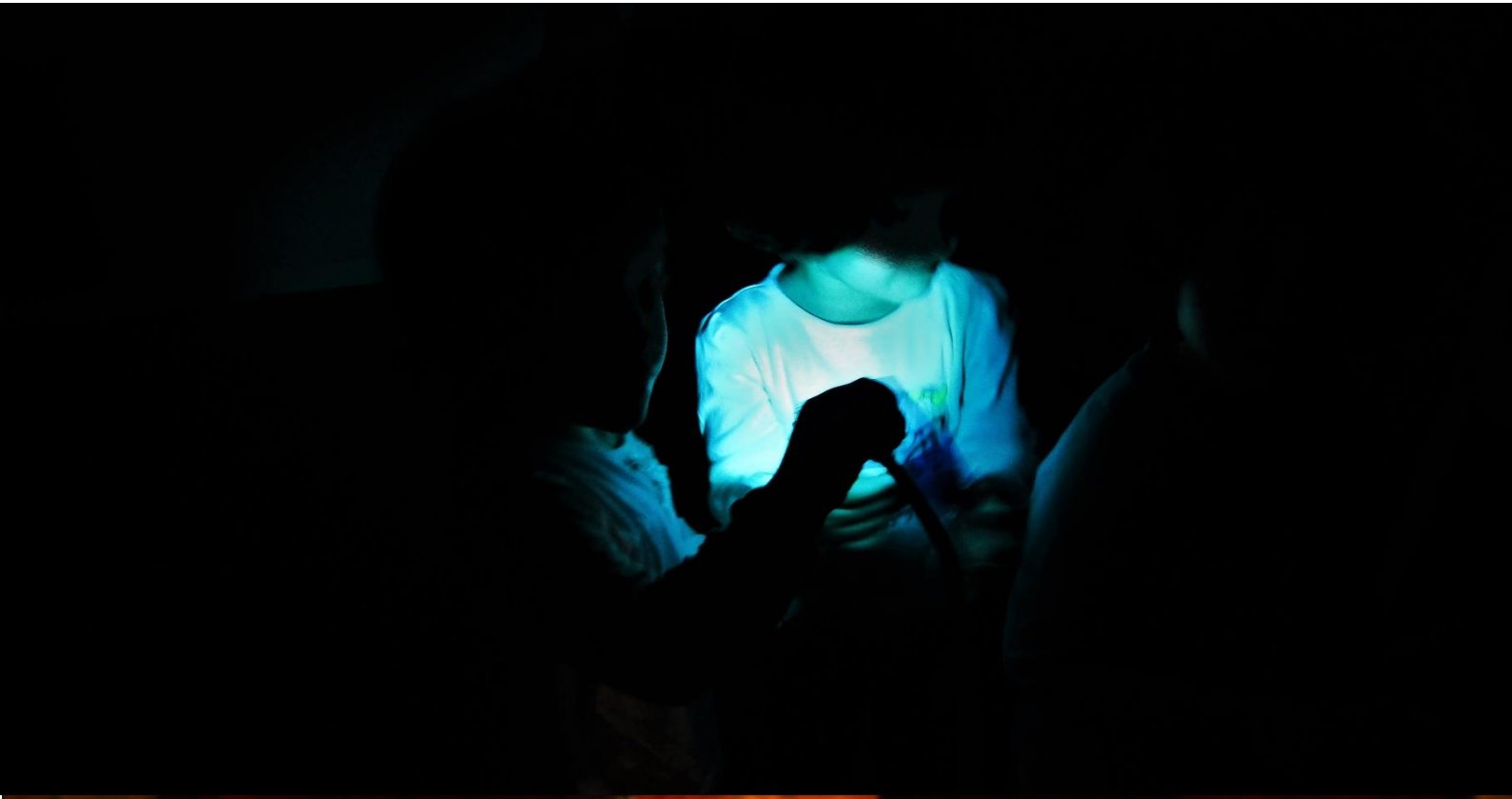
En Lorenzo i la Fareda durant el moment narrat a l'apartat "Una sessió a l'Stanza Magica della Luce"

1.1.2. Racó dels materials i focus de llum

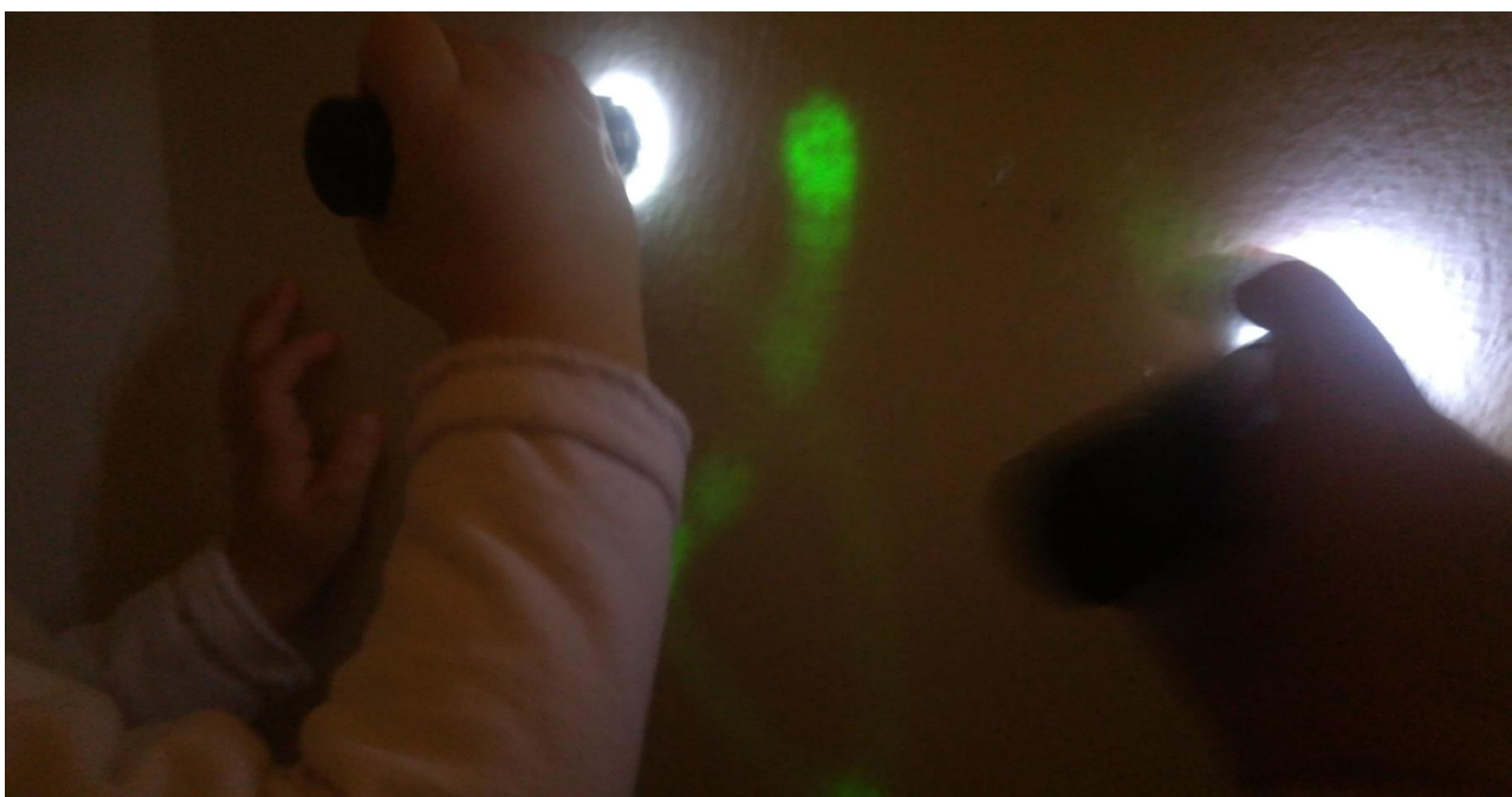

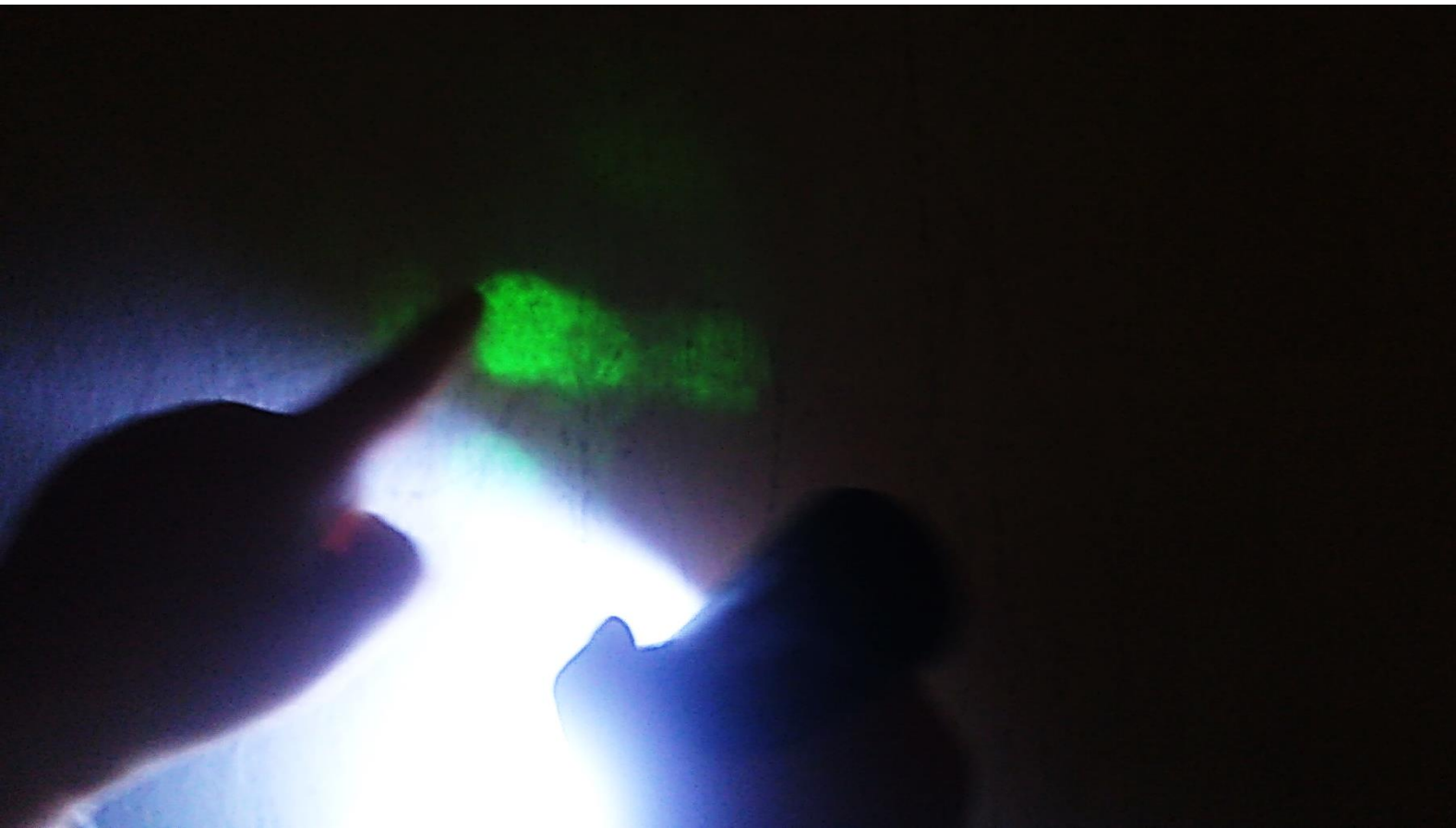

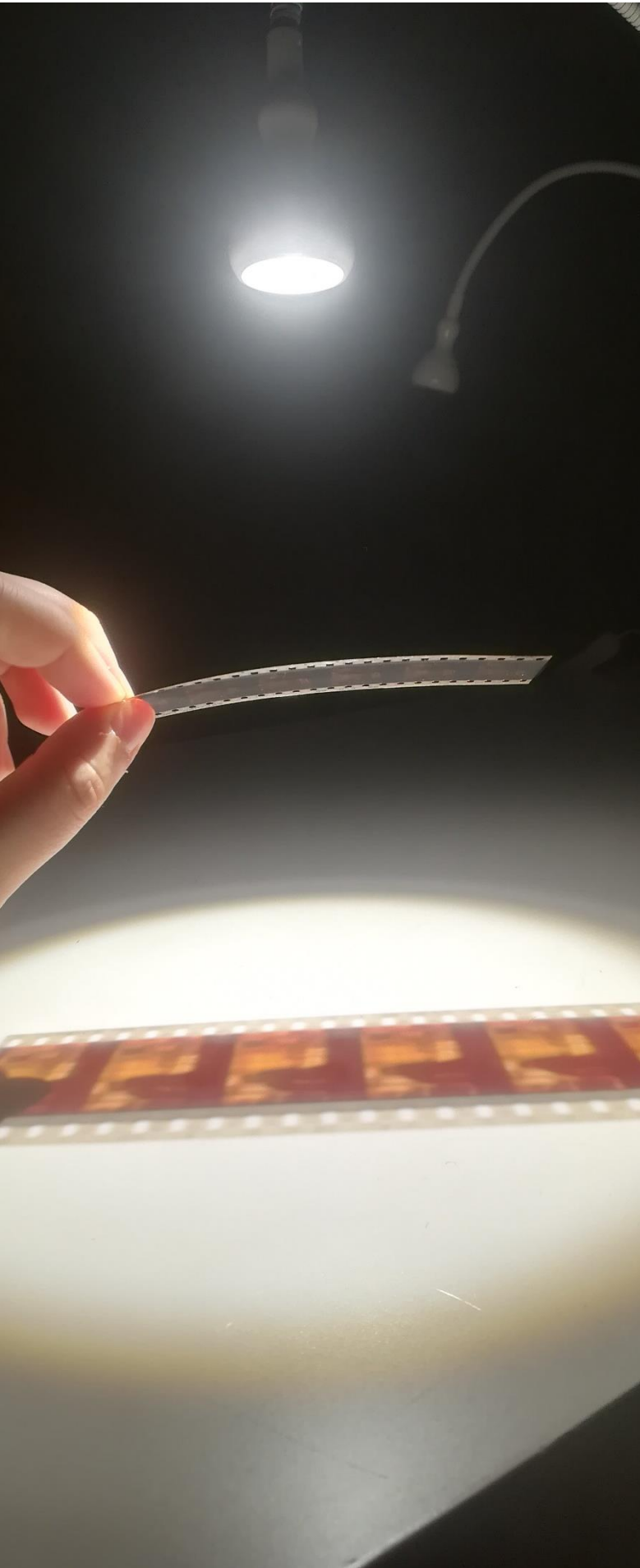
1.1.3. Paret de pintura fosforescent. Missatges de llum

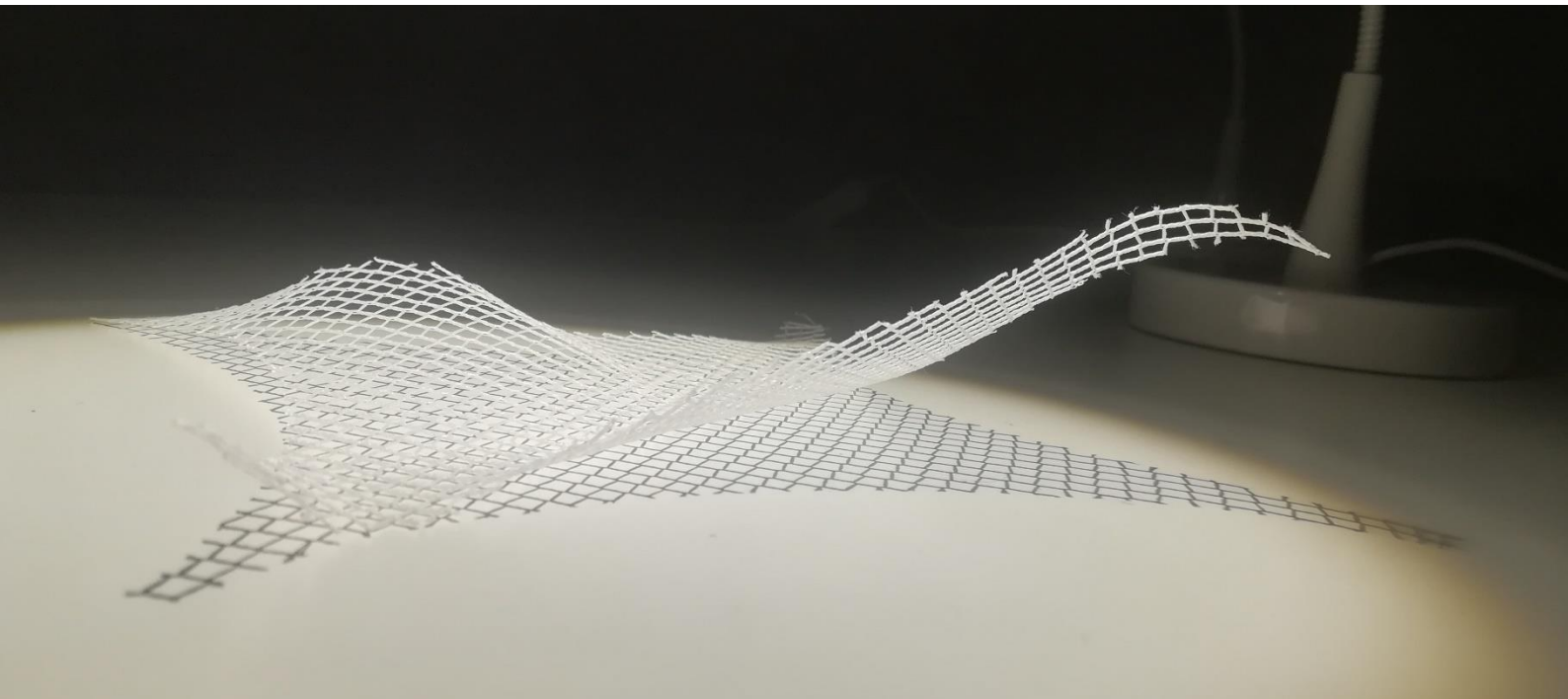

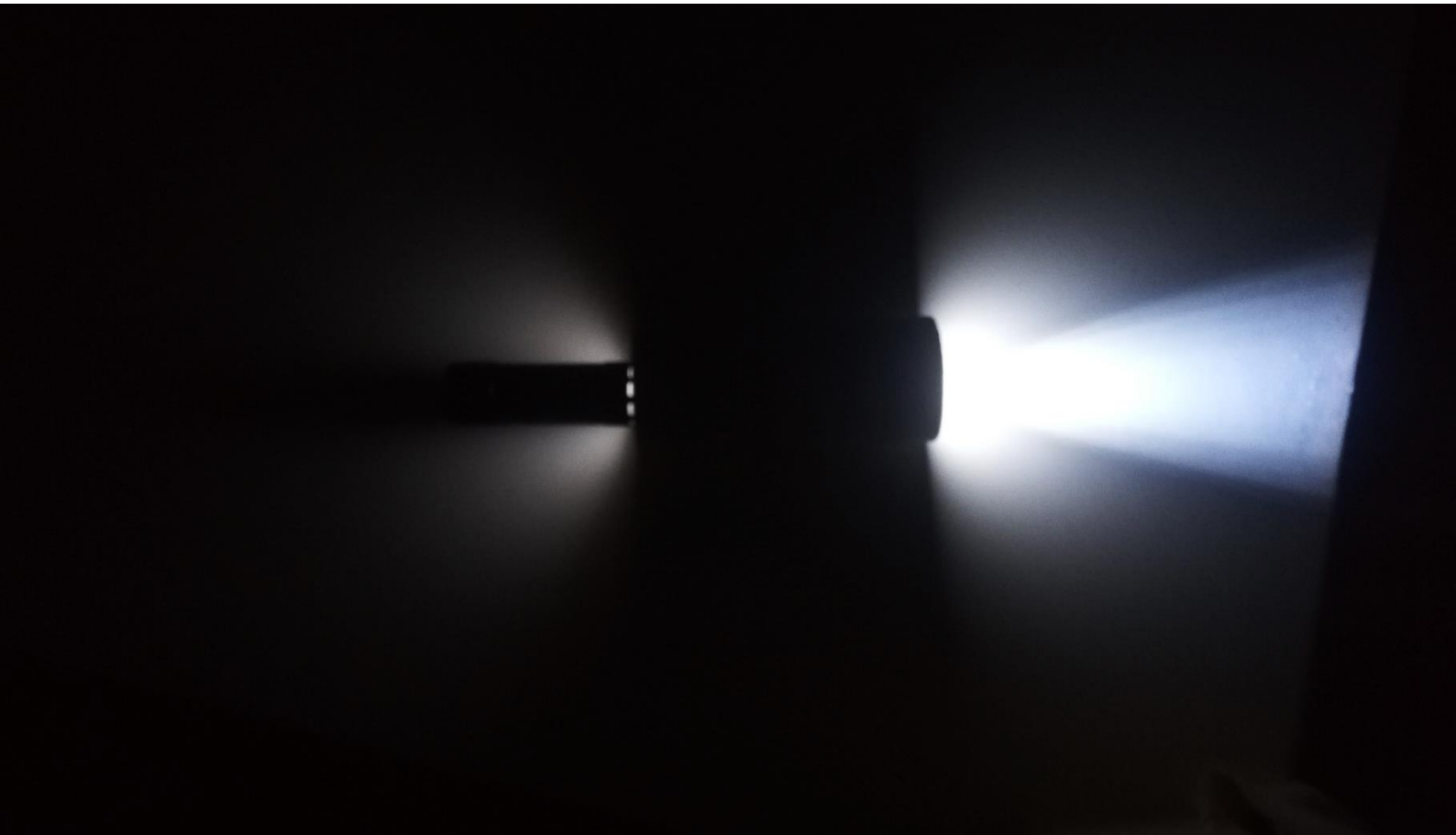

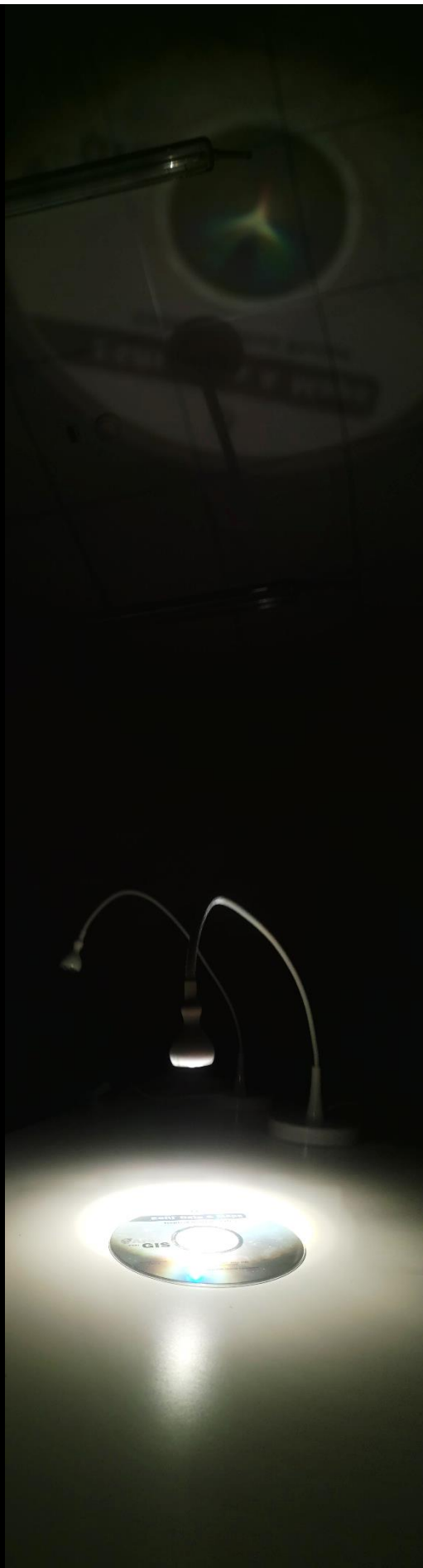
1.1.4. Materials

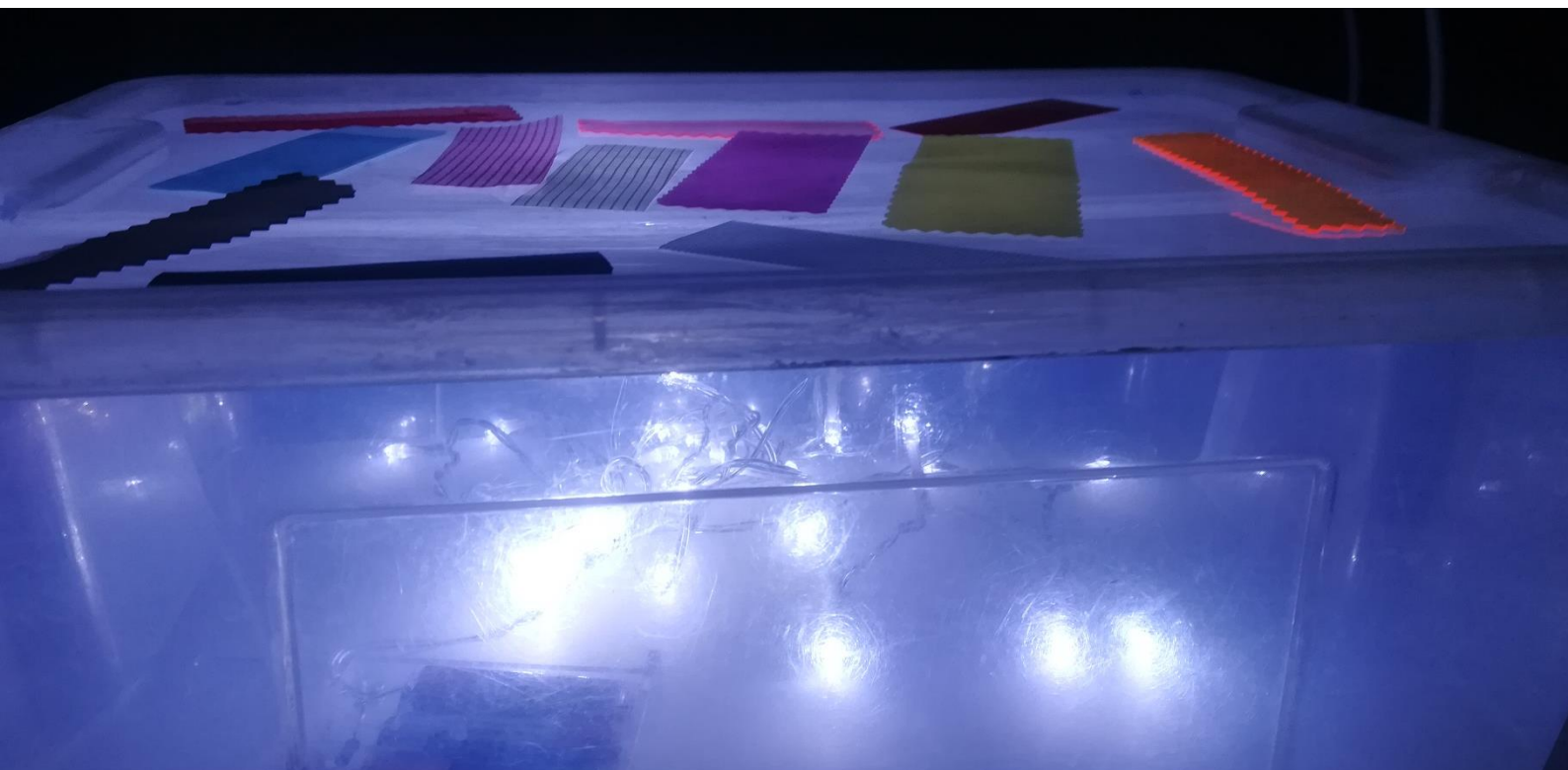

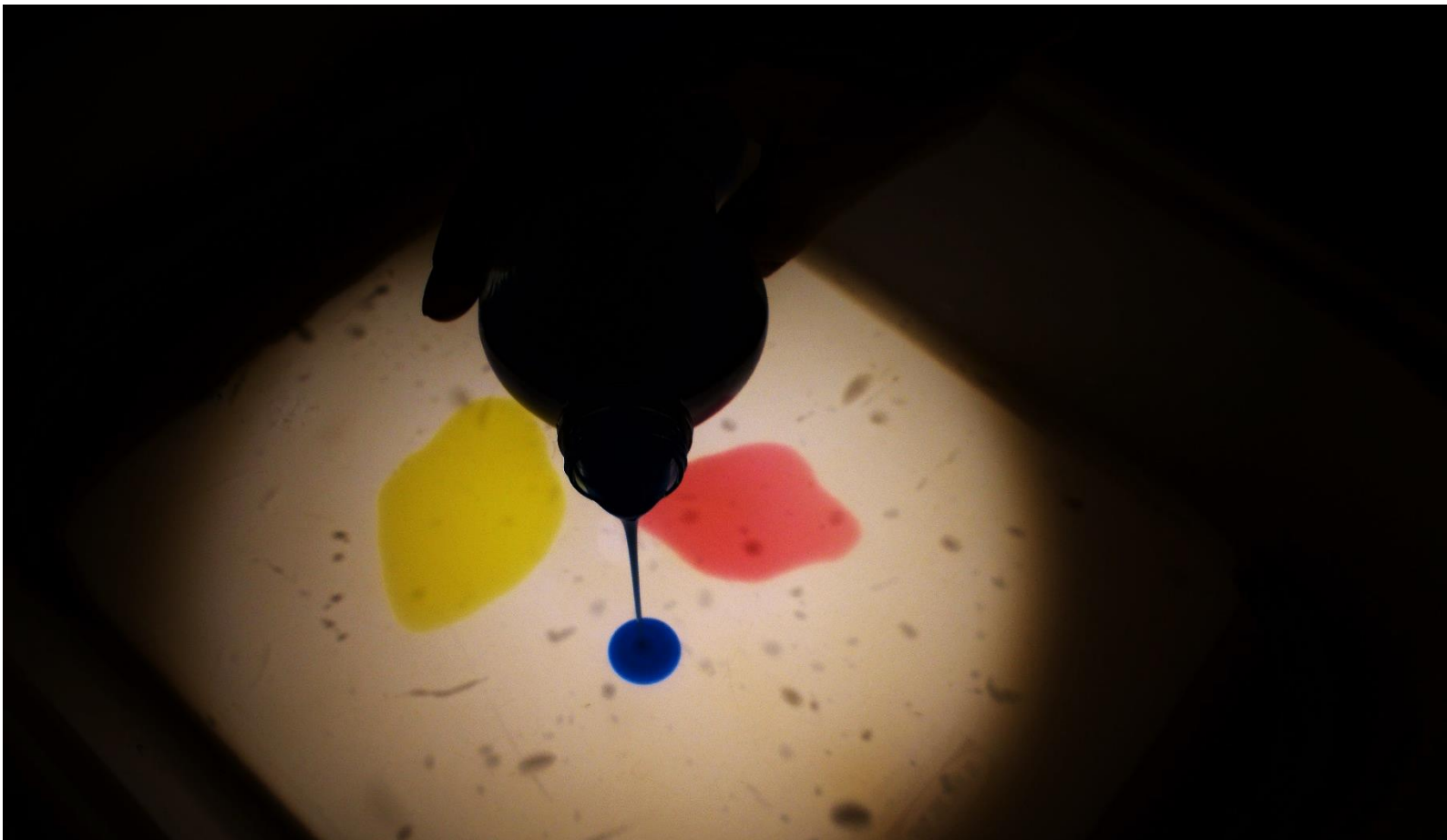

1.1.5. Altres materials creats i propostes d'experimentació

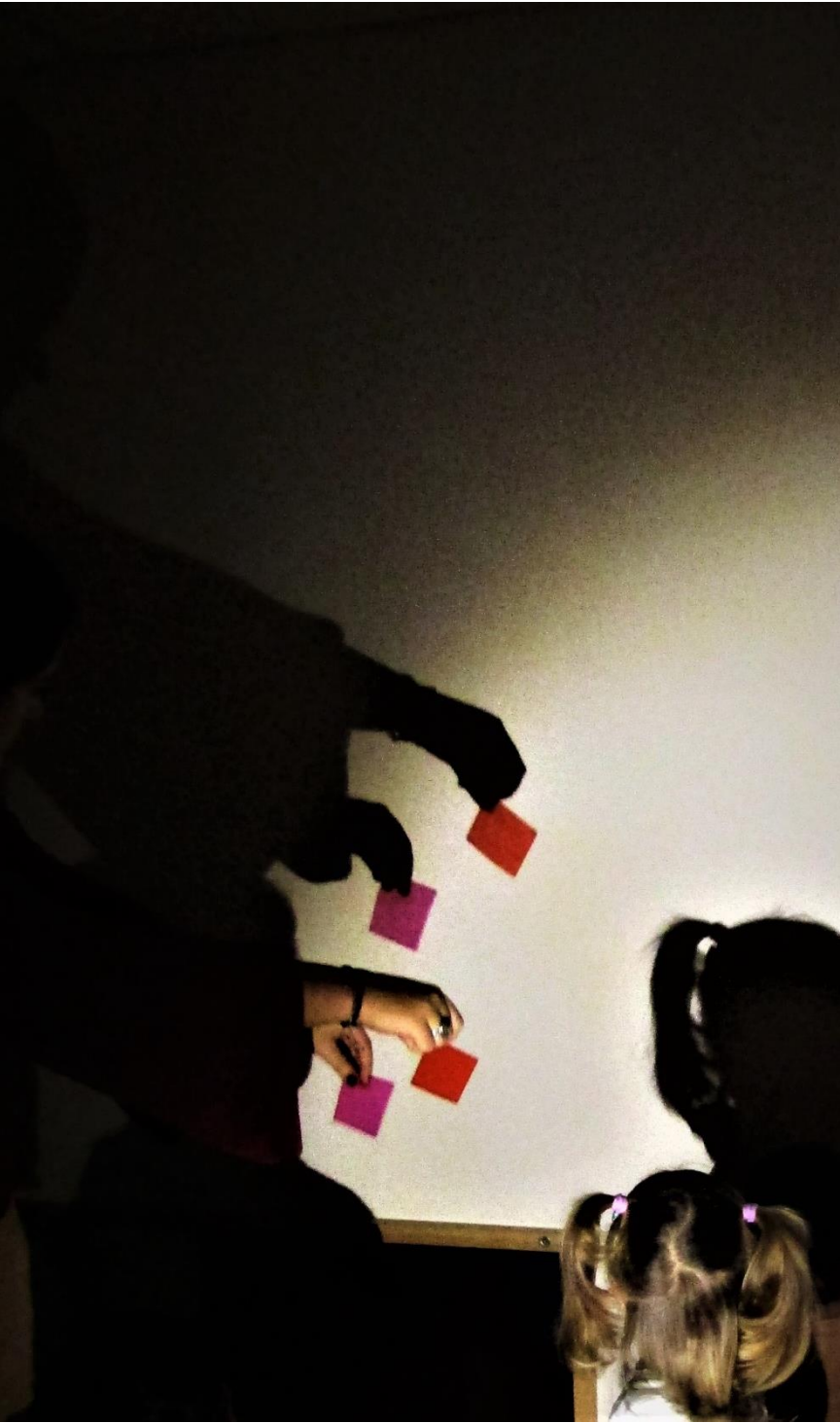

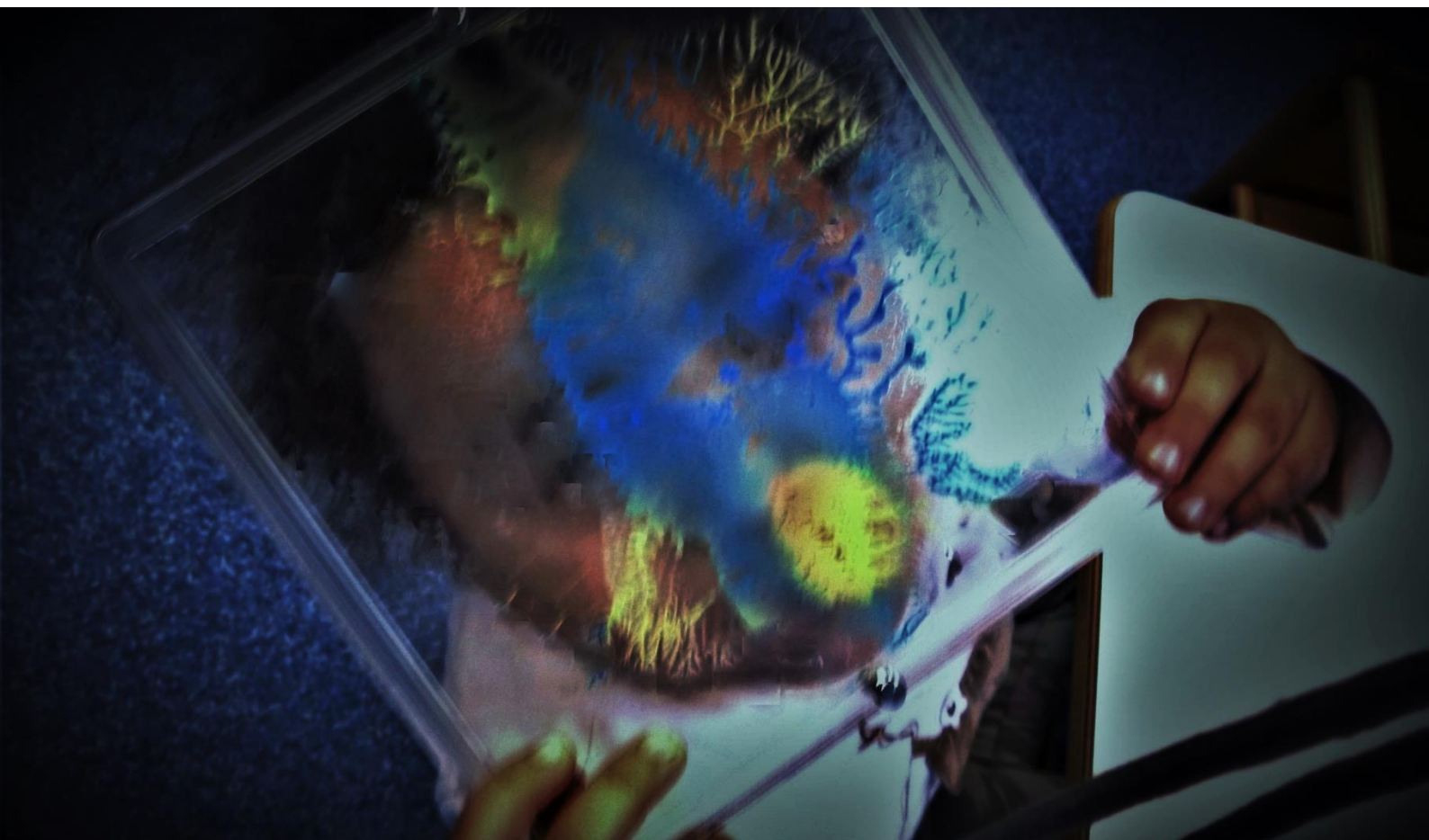

2. Dades de les propostes prèvies a l'espai de llum

Aquesta taula analitza, a partir d'una sèrie de preguntes, el nivell d'interès i participació dels infants. Cal tenir en compte que en la idea prèvia al projecte final volia fer el seguiment de 10 infants de diferents nivells de resposta i interès en la llum i el color. És per aquest motiu que en les següents imatges es pot observar un petit resum i anàlisi de la reacció d'aquells deu infants que tenia l'intenció de fer el seguiment.

	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	3.1	3.2	4
AMIRA	B	B	C	A	A	C	B	B	C	A	B	-	-	C
CLOÈ	B	B	C	B	B	C	A	C	C	C	C	-	-	C
SAMIRA	B	B	C	B	B	C	A	C	C	C	C	-	-	C
LOLA	A	A	B	A	A	A	A	A	A	A	A	-	-	C
VINCENZO	B	A	C	C	C	C	C	C	C	C	B	-	-	C
GEMMA	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A	-	-	C
GABRIELLA	B	A	A	B	B	C	C	A	B	A	B	-	-	C
SITHUMI	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	-	-	C
GINEVRA	A	A	C	A	B	C	A	A	A	A	A	A	A	A
VIOLA	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	A	B	A	C
MARWA	B	A	C	A	B	C	A	A	C	C	C	C	C	C
GIADA	B	B	B	B	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
THILOKA	B	B	C	A	B	C	C	A	B	B	B	A	A	C
ANARITA	A	A	A	A	A	A	A	A	B	A	B	A	B	C
AMIR	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
FAREDA	A	A	A	A	B	C	C	A	A	A	A	A	A	C
ANAS	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
ARIAA	B	B	B	B	B	C	C	A	C	C	C	A	A	C
SIMONE	B	B	B	A	A	A	A	A	A	A	B	-	-	B
ERIKA	A	B	A	A	A	A	C	A	B	A	B	A	A	A
YOUSEFF	B	B	C	B	B	C	C	A	B	B	C	A	A	C

L'avaluació d'aquesta activitat té la voluntat d'arribar a decidir quins 10 infants s'observaran en les següents sessions. Per a fer-ho, es respondrà amb un SI (A), A MITGES /A ESTONES/ DEPÈN (B) o amb un NO (C) a les següents preguntes o situacions:

1. Primera part de l'activitat

- 1.1. Ha mirat a la paret?
- 1.2. Ha estat atent durant la història?
- 1.3. Ha realitzat expressions d'emoció/sorpresa

2. Segona part de la proposta

- 2.1. Ha provat de posar colors davant el llum?
- 2.2. Ha mirat la paret mentre posava el color davant el llum?
- 2.3. Ha provat de barrejar més d'un color?
- 2.4. Ha anomenat algun color?
- 2.5. Ha realitzat expressions d'emoció/sorpresa?

- 2.6. Ha relacionat el color de la llum amb la projecció de la paret?
- 2.7. Ha relacionat el fragment de plàstic amb la projecció de color?
- 2.8. En el moment de provar de representar la projecció observada, ha anat més enllà d'enganxar el plàstic a la paret i l'ha col·locat a una certa distància per tal de crear aquesta projecció?

3. Tercera part de la proposta

- 3.1. Ha realitzat expressions d'emoció/sorpresa durant la projecció de formes a la paret?
- 3.2. Ha interactuat amb el moviment d'aquestes formes?
4. Ha reconegut i/o mostrat interès per la seva ombra?

Aquestes preguntes serviran per a descobrir quins infants tenen més o menys interès i/o facilitat en aquest tipus de proposta, quines dinàmiques són més útils, quin nivell d'estimulació sensorial els proporciona, etc. És a dir, servirà com a punt de partida per a realitzar les següents sessions i, per altra banda, com a eina per a triar quins 10 infants s'observaran. Per a fer aquesta tria es tindrà en compte que hi hagi varietat en interès i facilitat.

La tria final dels infants és la següent, pels següents motius:

Samira: és una nena que, tot i generalment ser força participativa, aquesta vegada no ha participat pràcticament en res. S'ha limitat a observar i no ha mostrat gaire interès en manipular el material. M'interessa observar si ha estat una cosa puntual o si augmentarà el seu interès per aquest aspecte a mida que avancin les sessions.

Lola: És una nena molt participativa i molt interessada en descobrir i manipular en les propostes. Tinc interès en observar les aportacions que pugui fer, tenint en compte que és un dels infants més "avançats" respecte a la resta del grup, i l'exemple que pugui donar als altres infants.

Vincenzo: És un nen que, generalment, mostra por per manipular segons quins materials i tímida a l'hora de participar. M'interessa veure si hi ha una evolució en la voluntat i interès per participar i en la sensació de sentir-se eclipsat per la resta d'infants.

Gabriella: És una nena que, tot i tenir sempre molt interès en participar, manipular i jugar sense por, presenta bastant endarrerits respecte a la resta d'infants aspectes motrius, lingüístics i alguns aspectes a nivell de raonament. M'interessa observar com actuarà i si hi haurà una evolució. D'aquesta manera també es podrà observar si aquest endarreriment ve donat per aspectes evolutius o per alguna possible lesió cerebral.

Sithumi: És una nena que, de moment, està en procés d'adaptació a l'escola bressol i aquest aspecte encara no li permet jugar i manipular amb tranquil·litat. Per aquest motiu, m'agradaria observar si hi ha una evolució en aquest aspecte i quines coses poden sorgir del seu joc, el qual encara no he pogut observar mai.

Marwa: És una nena que no sempre mostra interès per participar però que està fent un gran esforç constantment per a practicar i millorar el llenguatge. M'agradaria, sobretot veure

l'evolució en aquest aspecte lingüístic en relació la temàtica de les propostes. Per altra banda, degut a una sèrie de dificultats familiars és una nena que constantment té dificultats de relació amb la resta de companys i grans problemes per a compartir i conviure, així doncs, també m'agradaria observar la seva relació amb els altres mitjançant el joc amb la llum.

Anarita: És una nena amb molt d'interès per manipular i descobrir en entorns i moments més íntims, tot i això, acostuma a presentar timidesa a l'hora de participar en moments de grup. Per altra banda, té una gran riquesa de llenguatge i sobretot amb tot allò que fa referència als colors, així doncs crec que pot ser un infant molt útil per a l'observació d'aquest projecte

Fareda: El principal motiu d'escollir a la Fareda és que presenta una profunda admiració per tot allò que fa referència als colors. Constantment dins el seu joc quotidià a l'aula pregunta pel nom dels colors dels objectes amb els que juga i durant la primera proposta ha fet una gran quantitat d'exclamacions de sorpresa i afirmacions com "che bello"(que bonic) o "mi piace!" (m'agrada!), a més de la verbalització constant (no sempre encertada) dels colors que veia.

Simone: És un nen molt intel·ligent, participatiu i motivat durant les propostes, tot i això també és el nen amb una relació més complicada amb la resta d'infants, amb un nivell més baix de paciència i de tolerància cap allò que no succeeix com ell voldria. Per altra banda, també adopta sovint el rol del que s'anomena líder "negatiu". Així doncs, m'interessa observar el seu nivell d'interès en aquest tipus de propostes, si augmenta el seu nivell de tolerància i respecte cap als altres i, per altra banda, m'interessa aprendre estratègies per a gestionar un grup amb un infant com ell a dins.

Erika: És una nena que també presenta sovint interès en participar però que degut a la relació que té a casa seva amb la seva família, no tolera que els altres puguin anar abans que ella en alguna situació. Per altra banda, he pogut observar que té molt d'interès en autoafirmar la seva imatge a partir de la seva ombra, així que estic molt interessada en observar com pot evolucionar aquest interès dins el meu tipus de propostes.

3. Document informatiu organització i tarifes Asilo Nido MAST

SERVIZI EDUCATIVI DA 0 A 3 ANNI PRIVATI AUTORIZZATI DELLA CITTÀ DI BOLOGNA

QUARTIERE: Borgo Reno
TIPO DI SERVIZIO: Nido d'Infanzia
NOME SERVIZIO: MAST
SCHEDA INFORMATIVA DELL'ANNO EDUCATIVO: 2018-19

	<p>Sede: Via Speranza 40, 40133 Bologna Gestore: MAST Srl Tel: 051/6474980 E-mail: coordinamentonidoscuola@mast.org Sito web: www.mast.org</p>
--	---

Descrizione sintetica degli spazi

Spazi interni: 3 sezioni di Nido con all'interno di ogni sezione un bagno ed una stanza del sonno; una piazza d'ingresso adibita a zona pranzo per i bambini, una cucina interna, atelier del colore, del gusto della natura, del suono e della luce, un ufficio per il personale adulto, con zona bagno e spogliatoio.

Spazi esterni: un giardino ed un orto che seguono la stagionalità ed in continuità con l'atelier della natura

QUADRO ORGANIZZATIVO

Capienza 73+15%= 84 posti complessivi, di cui:

66 già occupati da bambini frequentanti

5 offerti sulla base della convenzione: P.G. 224075/2012

2 privati

Fasce d'età: 3-36 mesi

Numero sezioni e composizione per fasce di età: 3 sezioni (Lattanti (3-12 mesi), Piccoli Medi (12-24 mesi), Grandi (24-36 mesi))

Calendario scolastico annuale (dal/al): dal 3/09/2018 al 28/06/2019

Calendario del servizio estivo: dal 1/07/2019 al 30/08/2019

Orario giornaliero del funzionamento (dalle/alle) 7.15-18.00

Possibilità o meno di formule di frequenza flessibili (indicazione delle modalità di frequenza standard: TP, PT antimeridiano e/o pomeridiano da lunedì a venerdì, possibilità di frequenza saltuaria nella settimana da concordare con le famiglie interessate, ecc.): Frequenze: Part Time (7.15-9.00/12.30-14.30), Tempo Pieno (7.15-9.00/16-17), Tempo Prolungato (7.15-9.00/17-18)

Periodo e modalità di presentazione domande di iscrizione sui posti privati: in base alle richieste pervenute e ai posti disponibili

Organico: il personale educativo, ausiliario e di coordinamento nel rispetto dei parametri della normativa regionale, (n.b. indicazione della presenza o meno di figure specifiche di tipo specialistico (pedagogista, atelierista, psicomotricista, ecc.): 1 Pedagogista, 12 educatrici full-time, 1 educatore part-time, 3 atelieristi full-time, 1 atelierista madrelingua inglese, 1 atelierista del movimento, 1 cuoco, 1 aiuto cuoco full-time e 1 aiuto-cuoco part-time, 8 ausiliari (3 full-time e 5 part-time))

PROPOSTA EDUCATIVA

Descrizione sintetica (tratti caratterizzanti se presenti)

Descrizione per titoli di Progetti particolari (es. pannolini ecosostenibili, psicomotricità et altro)

IL BAMBINO AL CENTRO: Il nido propone un'idea di bambino che ha in sé tutte le potenzialità per svilupparsi, incontrando ambienti ricchi di esplorazione, espressione e linguaggi diversi. La caratteristica

principale del nido è la centralità di un bambino competente, al quale vengono offerte occasioni e materiali di sviluppo per relazionarsi con il mondo. I CENTO LINGUAGGI DEI BAMBINI: Il nido con i suoi spazi dedicati ad atelier diventa un luogo in grado di accogliere linguaggi grafici, pittorici, manipolativi e del corpo sostenuti dalla presenza dell' atelierista. L'AMBIENTE EDUCATIVO: Lo spazio, oltre ad essere una struttura architettonica è luogo di vita, di incontro e di affetti che accoglie al suo interno relazioni tra persone ed interazioni tra oggetti. EDUCAZIONE ALIMENTARE: Il Nido valorizza l'idea che l'alimentazione è salute, piacere, cultura ponendo attenzione alla provenienza, al tipo di produzione, alla stagionalità e alla tipicità dei prodotti. Il rapporto quotidiano con il cuoco assume un valore educativo per bambini e genitori. LA DOCUMENTAZIONE: Documentare significa narrare la vita dei bambini al nido e i loro processi di apprendimento attraverso foto, video e riproduzioni di conversazioni che diventano oggetto di comunicazione con le famiglie.

Descrizione per titoli di Progetti particolari (es. pannolini ecosostenibili, psicomotricità et altro)

1) Atelier del Movimento 2) Atelier del Colore, della Natura e del Suono 3) Atelier del Gusto – Cucina Interna 4) Orto in giardino 5) Atelier della lingua inglese 6) Atelier di Fotografia 7) Pannolini ecostostenibili

SISTEMA TARIFFARIO

N.B. Esplicitazione di alcune informazioni di carattere generale

Retta applicata all'utenza privata (indicazione della tariffa e dell'articolazione oraria)

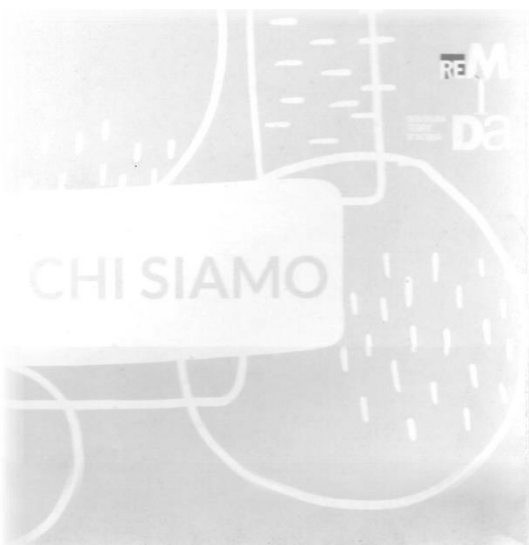
- part time per bambini sotto i 12 mesi (dalle 7,15/09,00 alle 12,30/14,30): 700 euro/mese
- tempo pieno per bambini sotto i 12 mesi (dalle 7,15/09,00 alle 16,00/17,00): 1.200 euro/mese
- part time per bambini sopra i 12 mesi: 600 euro/mese
- tempo pieno per bambini sopra i 12 mesi: 1.200 euro/mese

Tariffa di iscrizione o altri costi aggiuntivi (indicare tipologia e cifra): non c'è tariffa di iscrizione e non ci sono costi aggiuntivi.

Indicare anche se viene richiesto un anticipo e se la quota anticipata viene rimborsata o meno (in caso di rinuncia) o detratta dalle rette mensili (in caso di frequenza)

Nel caso in cui i genitori dei bambini entrati come privati desiderino ritirare l'iscrizione del proprio figlio dal Nido MAST, dovranno darne comunicazione immediata alla mail coordinamentonidoscuola@mast.org e dovranno comunque corrispondere la retta mensile completa, più un'ulteriore mensilità a copertura dei costi di struttura.

4. Document informatiu dels trets identificatius de ReMida

L'IDEA
ReMida Bologna Terre d'Acqua è un Centro di Riuso Creativo dei Materiali di Scarto Aziendale, gestito e curato dall'Associazione Funamboli, con il contributo di Geovest e promosso dal Comune di Calderara di Reno.

IL CENTRO
"Centro alle cose dei materiali ci sono tantissime cose si nascondono."
Eleonora, 5 anni

IL PROGETTO
Nato nel 1996 a Reggio Emilia da un'idea del Comune ed Iren Emilia, ReMida raccoglie al suo interno i materiali ricavati dalle rimanenze e dagli scarti della produzione industriale e artigianale, dando così nuova vita e valore agli errori di produzione, attraverso nuovi utilizzi e funzioni.

LE PERSONE
L'Associazione Funamboli, nata nel 2007 a Bologna, è un'Associazione di Promozione Sociale (ai sensi della legge 383/2000) che si occupa di promuovere atteggiamenti ecologicamente ed eticamente corretti, attraverso l'ideazione e la realizzazione di progetti culturali, educativi e formativi. L'Associazione Funamboli è iscritta nel Registro regionale APS con atto provinciale n. 17335 del 6/02/2013. Dal 2017 è affiliata all'Associazione Arci Bologna.

LA RETE
ReMida Bologna Terre d'Acqua fa parte di un network internazionale, una rete che ad oggi si compone di 15 centri, ispirati alla stessa filosofia portatrice della cultura del riuso creativo dei materiali di recupero. Gli altri centri sono a: Reggio Emilia, Napoli, Torino, Genova, Milano, Borgo San Lorenzo, Varese (Italia), Trondheim (Norvegia), Södertälje, Skillingaryd (Svezia), Francoforte (Germania), Buenos Aires (Argentina), Perth (Australia).

LA FILOSOFIA
ReMida Bologna Terre d'Acqua raccoglie al suo interno i materiali ricavati dalle rimanenze e dagli scarti della produzione industriale ed artigianale, valorizzando così gli errori di produzione, per reinventarne utilizzo e funzione.

ReMida non è solo un luogo di distribuzione del materiale ma è progetto culturale per sviluppare, sostenere e ricercare Etiche di sostenibilità.
ReMida fa ricerca sui materiali di scarto industriali, materiali informali e destrutturati che non nascono con una connotazione d'uso specifica ma si presta ad avere più funzioni, favorendo così l'immaginazione e il pensiero divergente, abita a cercare la bellezza dove non siamo abituati a cercarla, suggerendo che questa sensibilità possa valere come approccio verso il mondo, invita a modificare e trasformare la materia attraverso la creatività, intesa come parte fondamentale dell'apprendimento.

PROGETTI E AZIONI

- ATTIVITA' DIDATTICHE**
per le scuole di ogni ordine e grado.
- VISITE GUIDATE**
per gruppi di studio e delegazioni italiane.
- PERCORSI DI FORMAZIONE**
per studenti, educatori, insegnanti, peti, atelieristi, operatori culturali e museali, educatori professionali.
- CENTRO ESTIVO**
rivolto a bambini/ragazzi dai 5 ai 12 anni.
- WORKSHOP**
in collaborazione con artisti, stilisti, architetti e designer.
- RACCOLTA E DISTRIBUZIONE**
dei materiali presso l'Emporio degli SCARTI.
- REMIDA per GIOCO**
servizio ludoteca per i bambini e famiglie.
- EVENTI PUBBLICI**
rivolti alla cittadinanza.

I VANTAGGI DI ADERIRE

- Riduzione degli scarti da destinare allo smaltimento.
- Aumento della reputazione aziendale.
- Maggiore visibilità sul territorio.

I MATERIALI E LE AZIENDE

I materiali provengono da oltre 70 aziende del territorio che aderiscono al progetto. La scelta dei materiali include alcun tipo di scarto se non quelli tossici, arrugginiti, eccessivamente taglienti o troppo sporchi e compromessi dalla lavorazione.
ReMida Bologna Terre d'Acqua riceve gratuitamente scarti di produzione, errori e giacenze magazzino, non più commercializzabili e garantisce che gli scarti siano utilizzati per progetti ecocompatibili in contesti culturali, educativi, didattici, sociali e creativi e non a fini di lucro (vendita).

La cessione di materiali da parte dell'azienda aderente al progetto ReMida Bologna non è sottoposta alla normativa art. 184 bis del DLgs. 152/06) che stabilisce i requisiti e le condizioni per cui un materiale di scarto prodotto da un soggetto e destinato ad un altro soggetto possa essere definito sottoprodotto e non rifiuto, come tale, essere escluso dalla disciplina in materia di rifiuti.

L'EMPORIO DEGLI SCARTI

L'Emporio degli Scarti è un luogo fisico dove si promuove e sostiene l'idea gli scarti siano risorse che entra trova materiale, ma anche suggerimenti, sensazioni, cultura, divertimento, emozioni, collaborazioni e incontri inaspettati.

I materiali dell'Emporio, adeguatamente raccolti, esposti e messi a disposizione dell'utenza, non provengono da discariche e nemmeno da cassonetti, ma sono i cascami e gli scarti di produzione aziendale, gli errori e le giacenze di magazzino, non commercializzabili, che le imprese hanno fornito gratuitamente a ReMida. Possono accedere all'Emporio degli Scarti sia enti collettivi (scuole, associazioni, teatri, oratori, gruppi cittadini) previo tesseramento.

Le quantità prelevabili dei singoli materiali sono gestite da dei misuratori che variano a seconda dei quantitativi e dei volumi degli scarti messi a disposizione dalle aziende. Per recuperare un maggior quantitativo di scarti rispetto a quello a disposizione, è necessario far richiesta direttamente al personale del ReMida, che valuterà, di volta in volta, disponibilità ed esigenze.

"Porta la sporta": per evitare sprechi di plastica usa e getta ReMida ti invita a venire in Emporio con dei tuoi contenitori per il prelievo dei materiali.

Identità dei luoghi: per le scuole interviene il servizio educativo e scolastico e i materiali di scarto, ReMida offre una consulenza operativa sulla filosofia dell'atelier come luogo di ricerca, espressività ed immaginazione per promuovere il diritto alla bellezza. Come dice l'architetto Tullio Zini "Il lusso sociale è compatibile con la situazione generale, non è ricchezza, attenzione, intelligenza. Il vero lusso è quello della conoscenza, dell'intelligenza e del godimento della bellezza non in funzione della ricchezza ma dell'emozione che le cose belle ti danno."

"Gli scarti sono delle cose speciali perché sembrano delle cose, ti fanno sognare, si trasformano con la fantasia come nelle storie, basta guardarli in modo diverso."

Lisa, 5 anni

REMIDA PER GIOCO

ReMida per gioco è un servizio pensato per offrire a bambini e adulti un contesto speciale dove trascorrere un po' di tempo per giocare insieme a nuovi e vecchi amici; un'occasione per socializzare sperimentando, toccando e trasformando i materiali di scarto aziendale. ReMida per gioco è anche "da asporto": vuoi organizzare un compleanno alternativo? ReMida viene da te, con tanti materiali per costruire, creare composizioni e giocare con luci e ombre.

"Gli oggetti offrono all'immaginazione un supporto molto più solido delle parole. Si possono guardare, toccare, maneggiare, ricavando numerosi suggerimenti fantastici."

Gianni Rodari - Grammatica della fantasia

GIORNI E ORARI

RITIRO MATERIALI presso l'EMPORIO degli SCARTI

Martedì/giovedì 14.30-18.00
Venerdì/ sabato 10.00-12.30

CONTRIBUTO

La quota contributiva per l'accesso all'Emporio degli Scarti per il prelievo dei materiali è così determinata:

CITTADINO PRIVATO quota associativa Funamboli 10 euro di quota associativa + 80 euro di quota contributiva Emporio degli Scarti

ENTE COLLETTIVO SENZA SCOPO DI LUCRO quota associativa Funamboli 10 euro di quota associativa + 100 euro di quota contributiva Emporio degli Scarti

ALTRI ENTI COLLETTIVI 100 euro di quota contributiva Emporio degli Scarti + spese di fatturazione elettronica.

La quota associativa ha validità dal 1 ottobre 2017 al 30 settembre 2018. La quota contributiva Emporio degli Scarti ha validità 365, dal primo giorno in cui viene emessa.

IDENTITÀ dei LUOGHI

Solo su appuntamento. Per prenotare è necessario inviare una e-mail a prenotazioni@remidabologna.it

CONTRIBUTO

1 tessera Emporio degli Scarti + 1 incontro di 2 ore = 200 euro netti

APERTURA REMIDA per GIOCO

Martedì/giovedì 14.30-18.00
Venerdì/ sabato 10.00-12.30

CONTRIBUTO

L'accesso agli Atelier è gratuito per i soci dell'Associazione Funamboli.

La tessera associativa ARCI, con validità annuale dal 1 settembre al 31 agosto, consente l'entrata in tutti i Circoli che aderiscono all'Associazione. Costi: 10 euro adulti/ 8,50 euro bambini e ragazzi

DIPARTIMENTO EDUCATIVO, CENTRO ESTIVO, FORMAZIONI, VISITE GUIDATE e WORKSHOP

Solo su appuntamento. Per prenotare è necessario inviare una e-mail a prenotazioni@remidabologna.it

CONTRIBUTO

È previsto un contributo che varia in base al numero dei partecipanti e alla tipologia del progetto.

